

Ant.

346

Ant. 346

Ant. 346

DE

GLADIIS
VETERVM
IMPRIMIS DANORVM
SCHEDIASMA

AVTORE

TYCHONE ROTHE.

Der Rat des Kreises Wismar
Abt. Kultur und Volksbildung

Gepflicht

Keine Beenschlachtung

Kommision

9. Mai 1948

De

32

Unterschrift

CS, Datum

HAVNIAE,

IMPENSIS VIDVAE ROTHEN.

MDCCCLII

Unter Verwahrung

des Landes Medd. burg

W6/68/713

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

V I R O

AMPLISSIMO ET DOCTISSIMO

I A C O B O

LANGEBEK,

S. R. M. ARCHIVARIO, COL-
LEGAE SOCIETATIS SCIEN-
TIARVM HAVNIENSIS, VT ET RE-
GIAE SOCIETATIS DANICAE
ANTISTITI.

FAVTORI SVO SEMPER COLENDO

OPVSCVLVM HOCCE

D. D. D.

A V T O R.

VIRGO

AMPLISSIMO ET NOCTISSIMO

IACOBUS

LANGFERN

ST. MICHAELIS, COL.

REGIA SOCIETAS

THARVIA

CHAS SOCIETAS

ARTISTAS

PAV. COLLEGIUM

ON. COLLEGIUM

H. D. A.

A. V. T. O. R.

os iste iam dudum
inoleuit, vt scri-
ptum concinnan-
tes, Viro cuidam de se
bene merito illud confecra-
rent, quod etiam obserua-
runt Autores vetustissimi

DEDICATIO.

tam Graeci quam Romani,
vt facile videamus, morem
hunc esse valde antiquum.
Non tamen primis tempo-
ribus ita dedicationes in vfu
fuerunt, vt sequentibus,
cum scriptum sine tali, vt
Poeta canit, sit

Rara avis in terris.

Quaeras forsitan Vir Do-
ctiss. quid haec fermocina-
tio

DEDICATIO.

tio sibi velit, vt autem me
paucis expediam, haec in
anteceffum praelibaui, vt
mos iste peruetustus, de
quo iam iam locutus, au-
dacious meam excusaret,
in praefigendo opusculo
huic Nomen TVVM mihi
semper colendum. Tem-
pus equidem esset, VIR
AMPLISS. vt in laudes Vir-

*

4

tutum

DEDICATIO.

tutum tuarum excurrerem,
quarum enumeratio mihi
fat latum dicendi campum
aperire posset, cum autem
probe scio, panegyricos
eorumque Autores TE mi-
nime in deliciis habere, et
praeterea ad hoc vires mihi
minime sufficiant, hoc iis
relinquo, qui dulciori elo-
quentiae suada praediti
sunt.

DEDICATIO.

sunt. Accipe igitur, VIR
S V M M E, laborem huncce
iuuenilem, eundemque be-
nigno intuere vultu, et fa-
vorem tuum, cuius tot huc
vsque dedisti specimina,
mihi donare perge. Hoc
iterum mihi semper erit
in votis, vt Deus T. O. M.
TE, VIR AMPLISSIME in
emolumentum tam meum,
* 5 quam

DEDICATIO.

quam artium omnium liberalium conseruare velit,
vt, scriptis TVIS, Publico
inseruiens, TIBI nomen,
apud Danos iinmortale
comparare possis.

Le-

Lectori candido.

*habes heic opusculum,
vel schediasma (si ap-
pellatio haec tibi magis arri-
det) de gladiis veterum, ma-
teria minime trita, cum
perpauci, imo fere nullus,
de hac, quod scio, peculia-
riter*

PRAEFATIO.

*riter egerit, si solum exci-
piam Salanum, Suecum, qui
Dissertationem, de GLA-
DIO SCYTHICO edidit,
minime vulgarem, cum mihi
impossibile fuit, praedictam
dissertationem, quantam
etiam impendi operam, in-
dagari, multo minus aspice-
re, quod monere lubet, ne im-
maturus quidam Criticus,
quibus seculum hocce minime
caret,*

P R A E F A T I O.

*caret, mihi inter plagiarios
locum faciat, quasi hanc ex-
scripsissem, cum, ut antea di-
xi, mihi dissertatio nunquam
ante oculos venit, adeo ut ro-
tunde confiteri possim, opuscu-
lum hocce, tale quale vides,
proprio Marte confectum esse,
meque minime alieno, ut di-
citur, arasse vitulo. Quae
in libris heic pertinentia in-
veni, collegi, collecta in hunc,
quem*

P R A E F A T I O.

*quem vides, ordinem redegei.
Potuisssem equidem illis, quae
in hocce continentur opuscu-
lo, multo maius volumen
implere, ut autem tam pro-
priis, quam aliorum parce-
rem loculis, satius duxi, bre-
viter materiam hanc illu-
strare, quam eandem, quan-
tum possibile, amplificare,
Eruditionem et profundam
lectionem heic minime requi-
ras,*

PRAEFATIO.

*ras, cum hic sit labor meus
primus, et, ut sic dixerim, iu-
venilis, quare etiam corre-
ctiones, quarum duo genera
me accepturum scio, aequo
gratoque animo semper acce-
ptabo, has puto, quae funda-
mento haut carent, cum cae-
terae potius sugillationes,
quam correctiones vocari de-
bent. De gladiis Romano-
rum aliorumque ferme nil
inve-*

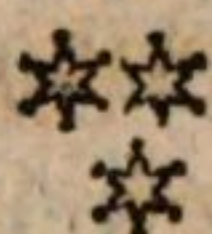
PEAEFATIO.

inuenias, de Septentrionalium Gentium solummodo agit, exclusis caeteris. Haec sunt quae monenda duxi, interim vale, et opusculo, ac propter opusculum Autori eiusdem faue.

PROOEMIUM

il nisi bellum perpetuum
fuisse totam vitam majo-
rum nostrorum, mihi unus
quisque concedat, in hi-
storiis Patriæ vel leviter versatus; plena
etenim hæc est narrationum, de stupen-
da fortitudine, illis quasi innata.

Idem testantur Scriptores Romani,
ut Tacitus de Germanis prædicans in li-
bro de Germ. axioma hoc illis perquam
familiaris fuisse: *quod pigrum, imo iners vi-
deretur, sudore acquirere, quod sanguine
parari posset.* De Gallis dicit Julius Caesar:
*Vita omnis in venationibus & studio rei mili-
taris consistit.* Eodem ferme modo loqui-
tur Seneca in libro suo de Ira cap. 9. dicit
enim: *Germanis quid est animosius? quid*
ad in-

*ad incursum validius? quid armorum cupidius?
quibus innascuntur innutrienturque.*

Materia esset satis ampli voluminis, si quis exempla fortitudinis populorum horum borealium passim occurrentia recensere vellet. Qvis quæso, non admiretur fortitudinem stupendam Hognii illius (de quo Torfæus Historia Norv. Tom. I. pag. 484.) ridentis, dum cor ei exscinderet licitor? Qvis absque stupore legere potest historiam Civium Iomsburgensium, summa lætitia fatum subeuntium. Si quis vero contemptum mortis majorum nostrorum vivis depictum coloribus cernere gestiat, volvat imo revolvat, Thesaurum illum eruditionis, Thomæ Bartholini librum *de causis contemptæ a Danis adhuc gentilibus mortis*, cupiditatem suam isto libro satiabit, quilibet sedulus lector. Si vero (ut ex dictis patet) pugnam pro summo habuerint oblectamento, quid mirandum? instrumenta pugnæ, arma puto, tanti æstimasse majores nostros.

Hinc factum, ut optimus bellator, primus tam in aulis Regum quam in familiari convivio haberetur. Hinc factum
ut

ut arma semper, etiam in conviviiis portarent testante Tacito in de Germ. ita dicente, *nihil neque publicæ nequo privatae rei, nisi armati, agunt*, & Solone apud Lucianum de Scythis talia proferente in dialogo de Gymnasiis *ὑμεῖς δὲ συγῆνωστοι, ἐν ὅπλοις αἰεὶ βιῶντες* 2. *Vobis ignoscendum, in armis semper viventibus.* Egregium est exemplum hujus, quod Historia Bose memorat de Brinhilda, eam sc. die nuptiarum casside, thorace ferrea omnibusque armis ornatam fuisse.

Historia Gothrici testatur de Thorberga insigni illa viragine coeterisque illius fociis, cujuslibet arma super caput possessoris suspensa fuisse.

Ibid. dicitur milites Grimi armatos cubasse, & pag. 237. de Rolvone, eum gladium Risanöth diu noctuque secum portasse.

Gretla Cap. 45- dicit eos, cum segetem vel pabulum ex agro peterent, gladium ad latus, securim & clypeum ad vehiculum suspendisse.

Hinc factum ut magnus ille Danorum Legislator Frotho 2dus quamlibet contro-

versiam ferro dirimendam statueret. Hinc
 tot armorum genera excogitabant. Pri-
 mis temporibus tota armatura Clava vel
 lignea, vel ferro obducta constitit, quod
 eleganter nobis describit Horatius sequen-
 tibus verbis. Lib. I. Sat. 3.

*Ungvibus & pugnis, dein fustibus atque ita porro
 Pugnant armis, quæ post fabricaverat usus.*

Clarissime idem monstrat, imago Her-
 culis bellatoris strenuissimi, sola clava
 muniti. Apprime huc faciunt verba Dio-
 dori Siculi ita sonantia. *Clavam & Leonis
 exuvias Herculi antiquo congruere ajunt,
 quia nondum inventis illo tempore armis, ho-
 mines secum congressos, lignis repellebant.*
 Hyginus in Fab. 274. ita loquitur. *Afri
 & Ægyptii primum fustibus dimicarunt po-
 stea Belus Neptuni filius gladio belligeratus est:
 Unde bellum dictum.* Belum hunc esse
 Martem demonstrat Vossius in de Theol.
 Gent. Part. I. pag. 125. unde & Tibullus
 dicit Lib. I. Eleg. II.

Quis fuit horrendos primum qui protulit enses?

Quam ferus & vere ferreus ille fuit;

Exempla hujus armaturæ in historiis, no-
 stris varia etiam occurrunt. Gramus enim

Clav-

Clava, cui aurum infusum, Sigtrugum Regem Sveciæ trucidavit Saxo Lib. I. Hoc Saxonem effinxisse dicit Messenius; ut Gramum a fraude alienum faceret, Scondiæ illust. Tom. I. pag. 10, qva ratione, alii videant, e contrario affirmans, Gramum Athletas Sigtrugi auro corrupisse, atqve ita oraculum impletum, dum aurum effecit, ut athletis eum derelinquentibus, trucidaretur. Eodem instrumento Haldanus ex robore confecto duodecim Athletas internecioni dedit & ita innumera, qvæ brevitati studens enumerare supersedeo. Imo exercitum primo ex his terris egressum, vocatum Klubbehæren, a (*Klubbe*, clava, & *Hær* exercitu) testatur Olaus Petri in suo Cronico, & ex hoc Loccenius in antiquitatibus Sveo-Gothicis in 8vo pag. 134.

Hæc jam de clavis breviter dicta sunt, alia armaturæ genera spectabimus; Quinque autem armis instructus esset quilibet, ut ex verbis Legis Helsingicæ a Loccenio ibidem adductis patet, Verba legis sunt. *Quilibet vegetus miles octodecim annorum, habebit quinque arma, gladium vel securim*

curim, galeam ferream, Clypeum, Thoracem
ferream aut lorica[m] & arcum cum triginta
sagittis. Enumerantur heic præcipua ar-
morum genera, inter omnia vero primas
obtinet gladius, ut præcipuum militis mu-
nimentum, si enim gladio caret, quid quæ-
so efficiat? etiam hodie post inventum
sclopetarum pulverisque nitrati usum,
quibus caruit seculum illud, ut coeteris,
sic hoc felicissimum, minime igitur mi-
randum, gladio veteres primum inter coe-
tera arma dedisse locum, ut etiam ab hoc
quasi potiori denominatio fieret totius ar-
maturæ, id quod satis clare monstrat pro-
verbium illud *at forsvare sig med Od og
Eg o: mucrone & acie se defendere*. Hæc
causa fuit, cur in hoc scediasmate relictis
coeteris, gladiorum naturam & usum mon-
strare visum mihi fuerit, ut igitur ad
rem me conferam, primum
Caput tractatus hujus
erit de

NOMINIBUS GLA- DIORUM.

CAP. I.

Nomen generale gladii Danicum est **Sverd**, quod ab Ebræo deducit Gudmundus Andreæ in Lexico suo Islandico, ubi ita de hoc verbo loquitur: **Sverd** gladius, Ensis â שרת *coedere, incidere*, unde שורת *coesura, incisura*.

Aliud nomen gladii erat *Geir* de quo Gudmundus Andreæ: **Geir** masc. generis, *Nomen ensis peculiaris, paulatim se ad mucronem inclinantis a manubrio, qualis gladius Odini.* Dicit hic beatus Gudmundus illud esse nomen ensis peculiaris, quod an probari possit valde dubito, occurrit enim hæc vox pluribus locis, ubi minime de peculiari quodam gladio intelligendum, ut potius sit nomen certæ cujusdam speciei gladiatorum, vel etiam sit pro tota armatura sumendum, exempli loco sint nobis verba occurrentia in Havamaal vers 17. **Thott Geirar gefse**, quod Latinus interpres ita vertit: *frameam quamvis fugerit omnem*
A 4 alte-

alterum erit ex Haconarmalum ubi Rex
Haqvinus, arma sua in Valhallam ingres-
sus, sequentibus commendat verbis.

„Gott er til Geirs at taka

i. e. ex versione Bartholini

„Conducit geir in promptu habere.

Ad hæc verba nuper memoratus Bartho-
linus sequentia commentatur Ant. Dan. pag.
366. *Geir hic hastam non minus quam gladium
designare valet, cum utroque telo instructum
Regem in pugnam processisse, Snorro subindi-
cet. Imo assertum hocce Bartholini variis
aliis probari potest exemplis, sc. in Gau-
treks Saga apud eundem pag. 389. legitur
de Starchatero, Vikarum Regem Odino
offerente: reirsprottin var at Geir oc stod i
gegnum Konungin 3: Bacillus in hastam muta-
tus Regem transfixit.*

Starchatherus ipse postea in cantilena
sua vocata Vikars Balkr 3: Vicari Sectio,
ita fatur.

„Skyllda ek Vikar

„I vidi hafum

„Geirþiofs bana

„Godum um signa

„Lagda

„Lagda ek Geiri
 „Gram til biarta
 „Þat er mer harmaz
 „Handa verka.

∴

Ego Vikarum
 In arbore alta
 Geirtheofi occisorem
 Diis addixi
 Confodi hasta (in textu Geir
 Regem ad cor
 Id maxime doleo
 Meorum operum.

Snorro in Cronico suo de Odino ita dicit
 Cap. IO. Odin var Sotdaudr i Sviþiod, oc
 er han var at Kominn bana, let han merka
 sic geirsoddi, oc eignadi ser alla vapn dauda
 menn. ∴ Odinus ad mortem in Suecia egro-
 tare coepit, qua jam instante, mucrone gladii
 se notari fecit, omnesque viros in bello mor-
 tuos sibi appropriavit. Merito sane inter-
 pres Danicus a Bartholino pag. 362. re-
 prehensus his verbis.

Nimis audacula est interpretis Danici paraphrasis vocabuli Geirsoddr, dum, nescio quid mysterii intendens, reddidit Sand lod stiere nie Sull paa sit Kiød i nie odder 3: novem incisuris novem punctis acuminatis corpus suum discindi fecit. Ne minima quidem est harmonia inter verba Snorronis & interpretationem hancce satis absurdam, de novem mucronibus plane filet Snorro, de novem incisuris etiam, adeo ut hoc figmentum sit in cerebro interpretis Danici enatum.

De Geir dicit Magnus Olavius in lexico suo Runico: Geir verutum vel nomen gladii in mucronem acuminati, qualem describit Tacitus de moribus Germanorum, Hastas, vel ipsorum vocabulo frameas gerunt angusto & brevi ferro, sed ita acri, & ad usum habili, ut eodem telo, prout ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent. Vim vocis vero non recte expressisse Olavium testatur Bartholinus pag. 363. Tacitumque his verbis non Geir gladium, sed Kesia vel spior aperte descripsisse, quo telo maiores & cominus, & pro occasione eminus pugnabant, ab hoc, Odacrem Regem nominatum hisce
ver-

verbis testatur Peringscioldius in notis ad Vitam Theod. Regis Gothorum pag. 523. *Nomen istud Odoacri ad originem Gothicam referendum, derivatur nimirum ab Oddur, quod mucronem denciat & Geir 3: gladio. Inde in cippis nostris lapideis scribitur Oda-geir, Otkair, Oddgair.*

Ab hoc vocabulo denique nomen Germanorum ortum putant plurimi, & ut mihi videtur non absque ratione, ut enim Germani ipsi a populis hisce septentrionalibus ortum & originem ducunt, (quod testantur plurimi Viri insigniter eruditi, inter quos instar omnium nominandi Grotius in Comment. ad Procopium, Nobilissimus Scheringhamus de origine gentis Anglicæ pag. 151 & 338. Schefferus in Upsalia antiqva pag. 61 & 80. Otto Sperlingius in Borea ejusque Laude pag. 205). quodque etiam permultis probari posset exemplis, quæ afferre hujus non est loci, ita etiam nomen hoc illorum mere Gothicæ esse derivationis valde probabile. Tacitus in Libro suo de Germania testatur: *Germaniæ vocabulum recensesse & nuper additum* (sunt qui legendum putant

putant *auditum*. Germani sane ipsi veram
 originem vocis hujus non assequi valent,
 nec in ulla alia lingua verbum est, unde
 tam commode derivari potest, facile enim
 quilibet videt, nimis longe petitam esse
 derivationem a germinando vel germa-
 nis, quasi fratres vel germani essent Ro-
 manorum, nec melior est opinio illorum
 qui illud compositum putant a **Gar** &
Man quasi *totus vir*, adeo ut monstret hoc
 nomen Germanos esse **ganste Karle**, ut
 lingua vernacula loquimur, vel Viros ex
 omni parte absolutos & perfectos. E con-
 trario quam optime quadrat derivatio a
Geir & **Man** quasi diceret, vir portans
 gladium, vel bellicosus, ab eodem enim
 fonte emanasse putant quidam Italorum
 Gallorumque *Guerre* ☞ bellum vel pugna
 nec prorsus rejicienda videtur hæc senten-
 tia, videmus enim plurima lingvarum
 harum vocabula, quorum origo non ali-
 unde quam ex lingua nostra Gothica pe-
 ti potest, & quorum incunabula ad
 irruptiones Gothorum Cimbrorumque in
 Italiam & vicinas regiones referenda sunt.
 Exemplum hujus erit Italorum *Salotto* vel
Sala, quod a nostro **Sal** ortum quilibet vi-
 det,

det, *barditus* ☉ clamor militaris a nostro *bar-*
da ☉ militare, unde *bardaga* pugna, *bardliod*
 clamor militaris & alia innumera, hoc
 autem ὡς ἐν παροδοῖ, ad Germanos redeam,
 quorum nominis derivationi antea allatæ,
 adstipulatur doctissimum Academiae nostræ
 decus & ornamentum Dr. Petrus Ancher-
 sen in dissertatione de Solduriis pag. 85.
 ut & in tractatu de valli Herthæ Deæ pag.
 184 & 289. ubi dicit: *Germanus compositus*
est a Geir & Man quasi Vir militaris vel
gladium portans.

De ortu Germanorum a Gothis affe-
 ram etiam epistolam Cl: Normanni ad-
 ductam apud Rudbechium in Atlantica
 Tom. 2. pag. 3. propter brevitatem &
 elegantiam qua se commendat notatu
 dignam; est autem talis.

„De Germanorum a Gothis origine cum
 „CL. Rudbechio plane facit D. Reiherus,
 „his, præter alia, inductus rationibus,
 „quod in eorum populorum Germanico-
 „rum, qui linguam veterem minime cor-
 „rupisse putantur, nempe Thuringorum
 „Francorum & Helvetiorum dialectis,
 „innumera fere inveniantur vocabula
 „plane

„plane Gothica, & Germanis reliquis
 „affectatiusque loquentibus non intellecta.
 „Item quod lingvæ veteris monimenta,
 „in Othfrido & Goldasto occurrentia, at-
 „que inde a Caroli M. temporibus residua
 „facta, Sveonicæ magis quam Germa-
 nicæ lingvæ genium redoleant.

Qui catalogum verborum Germani-
 corum ex Gothicis ortorum videre cupit,
 adeat Dn. Majors **Bevolf**. Cimbrien pag.
 36 sq. qui eidem sententiæ de Germano-
 rum origine calculum suum addit.

Nil igitur nos moratur Johannes
 Magnus in Historia Sveogothica statuens
 soepe dictos Germanos a Germanno filio
 Magogi nominatos, quem satis clare erro-
 ris arguunt vrrba Taciti supra adducta,
*nomen Germaniæ recens est & nuper addi-
 tum*, vel si placet *auditum*.

Nec meliori nota digna est sententia
 Hederici in Lexico Scholastico ad nomen
 Germani, putantis eos *a Gera* Fluvio Thu-
 ringiæ vocatos, quis enim putat incolas
 tanti Regni a tam parvo ignobilique fluvio
 nomen sortitos, hoc autem sat de Germa-
 nis, eorumque nomine & ortu.

Enu-

Enucleato jam nomine gladii **Beir** aliud mihi occurrit nomen gladiatorum generale Sc. *Mækir* quod a Græcorum *μακαιρα* quidam deducunt, num autem hoc ab illo, an vero illud ab hoc ortum, difficile erit designare, maxima sane est congruentia inter hasce voces, ut quilibet videt, occurrit hæc voxin **Havamaal** vers. 73. & 74. In notis vero suis ita Gudmundus Andreæ *Mækir gladius a μακαιρα*.

Vocatur etiam gladius *Hiör* de quo vide Gudmundum Andreæ, Loc. cit. **Verelium**, in Indice lingvæ Scytho Scand. qui scribit *Hior*, & **Torfæum**, Historia Norveg. Nomen gladii aliud est *Ragn* de quo Antiquarius iste incomparabilis Olaus Wormius, in Litteratura Runica dicit quod sit *nomen gladii optimi* Gudm. Andreæ, l. c. quod sit proprie nomen ensis vel gladii.

Hæc sunt præcipua nomina generalia gladiatorum, ad alia me transferam certam speciem monstrantia, inter quos primum erit *Sax* a **Sage** : secare absque dubio ortum, Vulcanius & ex hoc Verelius, in notis ad Hervoræ Historiam pag. 160 dicit

dicit: *Sax Germanis veteribus gladius fuit longior & alio loco ibid. pag. 121. Enses latiores quibus coesim feriebant Sax dicti, quod nomen Norvegi & Islandi etiamnum retinent Rudbechius Athlanticæ Tom. I. dicit, quoddam ensis genus unam tantum aciem habentis, Sax dictum fuisse ibid. pag. 529. testatur tractum illum inter Vermelandiam & Angermanniam, qui altissimo montium dorso absolvitur pleno fodinis, & officinis metallicis, in quibus Saxæ (genus est ensium a quibus Saxones nomen habent) cudi solitæ fuerant, Saxoniam dictam fuisse. De hoc gladiatorum genere ita differit Salanus in notis ad Asmundi, & Egilli Sagam pag. 142. Gladium illum qui nomine **Sax** veniebat, longum fuisse & latum satis liquet, Quare Greterus simili gladio vehementissimos dedisse ictus dicitur cap. 17-19 &c. Nihilominus fateor hisce ensibus etiam pungi potuisse **Ulfs Uggasons Saga** p. m. 21 & 23. siquidem nomen **Hestesaxer** sortiti sunt in *Gretla* Cap. 16.*

Saxones ab hoc genere gladiatorum nominatos præter Rudbechium testatur celeberrimus Dr. Ancherfenius Loc. cit. pag. 184. locum adducens ex Witichindo pro-

probantem Saxones tunc temporis longis cul-
tellis usos fuisse. Nobilis: Scheringhamus
l. c. pag. 207. sq. argumentum inde pri-
marium desumit, quod in insignibus suis
duos supra se collocatos ferant gladiolos,
ut monumentum originis suæ. *Johannes*
Daniel Major l. c. pag. 129. idem testatur,
hoc addens, Athletis perquam familiares
fuisse gladios, ab una parte acutos etiam
suo seculo, vocatos **Dussaken** aut **Dis-**
saken quasi diceret **die Saxæ**. *Verelius*
ad *Herv. Histor.* pag. 121. dicit Saxones de-
nominatos esse a *Sax* gladiatorum nomine, qui-
bus in expugnandis incolis terræ *Hadeland*,
gens advena tum utebatur. Et alio loco ad
Herraudi & Bosæ pag. 102. *Sax* gladius
acutus & in modum cultri fabricatus, unius
aciei. Quid si Saxonum genti ab hoc gladii
genere nomen. *Varæus* in *Antiq. Hib.* pag.
64. in hunc modum loquitur de Hibernis,
dum dicit eos pedites quosdam habuisse,
galloglassios vocatos, gladio longo cin-
ctos, alios vero vulgo *Hernos* appella-
tos, leviter armatos cultris five ficis
Essepnes vocatis, concludit vero hisce
verbis, *An tales fuerint cultri illi Seaxes*
dicti, quibus olim accingebantur Saxones,
B quæ-

querant alii. Godofredus Monumethensis lib. 7. dicit Hengistum, *cum horam prodicioni suæ idoneam inspexisset, vociferatum esse NEMET OURE SAXAS* 3: arripite faxes v. gladios vestros. Camdenus in Britannia sua affert versum Engelhusii pag. 66. ita sonantem:

*Quippe brevis gladius apud illos SAXA
vocatur*

Unde sibi Saxo nomen traxisse putatur.

Quilibet facile videt derivationem hanc (tot doctorum testimoniis fulcitam) meliorem esse inepta ista Cluverii in Germ. ant. SAXONES a FOSIS derivantis, mutato F in S: O in A: S in X: & terminatione I in ONES quare etiam a quamplurimis atro notatus carbone. Talis gladii delineationem nobis dedit Rudbechius Atlant. Tom. 3. pag 98. qui in Archivo Antiquitatum asservatur, ut & unius eorum qui vocantur SCALMER, quorum figura ibidem videri potest.

Enumeratis jam nominibus gladio-
rum, tam generalibus, quam specialibus,
fas esset ut nomina Eddica vel in Edda
occurrentia recitarem, ob brevitatem vero
benevolum Lectorem ad prædictæ Eddæ
partem

partem 2dam ablegabo ubi ea sub
Sverds Kenningar inveniet; relictis
 igitur his gladiatorum appellationibus,
 quorundam nomina, (si ita appellare li-
 cet) propria recensebo, iis a possessoribus
 adjecta ob certas causas, imo morem
 hunc exteris familiarem fuisse, patet ex
 nomine gladii *Caroli Magni* DURENDA
 & ARTHURI Regis Britannorum CALI-
 BURNE, eorum vero non mea refert,
 Majorum nostrorum solummodo tracta-
 bo, initium faciens a gladio *Vermundi*
 Regis Danorum, vocato *Screp* vid. Saxo-
 nem pag. 64. forsan, si conjectura valet,
 a sono, quem vibratus edidit, ita voca-
 tus, dicitur enim Vermundum sonum gla-
 dii audivisse, cum filius Uffo eum in Sa-
 xones vibraret, **At Streppe** enim lin-
 gua danica est sibilare, vel sonum anati-
 bus proprium edere, unde etiam Autor
 Nuclei latinitatis colum. 1703. & 210.
 illud vertit per *Crepere* & *resonare* talem
 sonum quælibet res tenuis per aerem va-
 lido motu missa efficit, de quo consulendi
 Physici. Alias verbum hoc vertit Gud-
 mundus Andreæ, *lubrice dilabor*, ut ab
 hoc etiam appellatus, quia per corpora &

loricas hostium lubrice dilaberetur, nil-
 que ictum ejus remorari posset: De gladio
 Regis Rolvonis Krage vocato *Scofnung*
 vide Stephanum in notis ad Saxonem
 pag. 73. Bartholinum loc. cit. pag. 145.
Landnama Saga pag. 88. & alios. Bod-
 varis Biarconis vocatus **Løvi** vid. Saxo-
 nem pag 31. ubi præstantis acuminis, &
 inusitatae longitudinis gladius vocatur vid.
 plura de hoc apud Torfæum Hist. Norv.
 Tom. I. pag. 282. *Olonis* cujusdam gla-
 dium vocatum **Løgthi** vid. Saxonis pag.
 142. *Haldani* duos, quorum alter **Liusingi**
 alter **Hvittingi** vocatus ibid. pag. 135.
ob collimati acuminis nitorem nomina accepisse
 dicuntur, quæ, si stricte civitate Romana
 donarentur, ille vocandus esset, fulgens,
 lucens, splendens, hic scintillans, vel coru-
 scans. *Fofneri* gladium vocatum *Hrotte*
 vid. Eddæ Mytholog. 71. *Regini* vocatum
Refell. ibid. In Mythologia sequenti me-
 moratur gladius cui nomen *Gramus* quem
 Reginus facricaverat. In 67. Mytholog.
 occurrit alius, nomine *Dainsleif*. Hedini,
 his possessoris commendatus verbis *Gla-*
dium vagina extraxi, qui, quoties nudus ap-
paruerit, hominem interfectorus est, nec ul-
lum

lum est sanabile ab eo inflictum vulnus de hoc vid. Torfæum in Serie Regum. pag. 479. De gladio pugilis cujusdam nomine *Sortibra* vid. Arngrimi Jonæ Specimen Islandiæ pag. 54. sq. De *Haqvini Adalsteini*, *Qvernbitur* plura in sequentibus. De gladio Gigantis istius, nomine *Grimer Grimolfs Son*, *Risanöt* vocato vid. Rolv & Gottrici Sagam Cap. 30. pag. 112. sq. Verelius in notis suis pag. 68. observat, quamlibet rem, Domino suo caram dictam fuisse *nöt* ab *nytte* uti, addito possessoris nomine ut *Fokulsnöt Grettisnöt*, gladii quibus usi sunt Jokul & Gretter. Item in Autore nostro *Risanöt*, gladius gigantis, *Grimsnöt* navis Grimeri sic in Asmund. & Eg. Sag. pag. 65. Torques quædam *Arinefiæ* vocatur *Kellinger nauter* 3: possessio mulieris.

De gladio *Fodbred* vid. Snorronem Cap. 30. pag. 158. in *Hakon Udalsteins Saga*. Apud eundem de gladio *Legbider Neiter*, *Guldhialtin*, *Scarde* & aliis. De *Sigrliom* vid. Torfæum in Serie Reg. Dan. pag. 491. de *Angravendil* eundem Histor. Norv. Tom. I. pag. 491. de *Thegne* ibid. pag. 324. & *Dragvandil* ibid. pag. 319. eundem

eundem. De gladio *Tirfing* vid. Herv, Hist. multa de hoc commemorantem, nomen hoc *Rudbechius* Atlant. Tom. 3. pag. 402. explicat per Martis ensem vel Tyri bellicosi gladium. Præter hos sunt: Gladius *besing* in tumulo *Geirstada Ailfs* inventus, *Mistilstein* *Semingi*, *Nadur* *Scallagrimi* & alii, quos omnes enumerare, fere impossibile. Hi adducti satis monstrant, usitatissimum fuisse isto seculo gladios suos certis nominare nominibus, relictis igitur his, pergimus ad

CAP. II.

DE

MATERIA GLADIORUM.

Quoad materiam ex qua, facile dividi possunt in tres classes, sc *lapideos*, *æneos*, & *ferreos* hæc enim tria genera, materiam præbuerunt omnibus gladiis. Lapideos fuisse, & adhuc ex sepulcris erui, nemo negare valet. De Capulis gladiatorum lapideis loquitur *Rodius Cimbric Holstein. Antiquiteten Remarques* pag. 282

282. a se inventis, cum quo consentit Arnkiel; adversantem tamen sibi habet Sperlingium, putantem lapidem illum minime tali usui inserviisse, ut potius operculum fuerit urnæ, vel lapis quidam religiosus & divino honore cultus, certum est, rariores fuisse tales gladios, nec video qualem præbuisissent usum, cum ob gravitatem valde inhabiles, tum quia ad primum ictum in varia frangerentur frustula, existentia vero eorum minime neganda, cum præter hos, tot alia habeamus arma, ex hac materia conflata, qualia sunt Secures malleique bellatorii, cujus generis tres etiamnum in Museo Regiæ societatis Havniensis (summa laude apud nos florentis) inveniuntur. Locus quidem hicce requirit, ut de hac quæstione aliquid afferam num arma in sepulcris eruta vera fuerint arma viventium, an vero simulacra eorum, hoc vero ad alium servamus locum, ubi de hoc loquendum.

Post lapideos ænei nobis occurrunt, quorum exempla varia in promptu, nec mirum veteribus notum fuisse hoc genus metalli, cum longe post æris inventionem ferri usum (ad mentem Ma-

joris aliorumque doctorum virorum) didicerint, quodque facile probari posset, Causa autem cur plures ænei inveniuntur quam ferrei, hæc esse potest, quia rubigini minus obnoxium æs, quam ferrum, imo non tantum se ipsum, sed alias etiam res a putrefactione conservare potest, de quo legendus Camerarius hor. Subces. Lib. I. Cap. 14. pag. 85. Cœterum de ætate ænea ita loquitur Hesiodus.

*Illis erant ænea arma, æneæque domus;
Ære operabantur.*

Ad hæc verba ita commentatur Rudbechius: Ejus rei, quod Hesiodus homines æneæ ætatis, armis ex ære fabrefactis usos fuisse memoret, nescimus, an ulla orbis pars plura & majora, quam nostra Sveonia, præbeat documenta, utpote quia varia id genus quotidie hic conspiciuntur & paucis interjectis; Sed præter gladios æneos qui varii heic visuntur, etiam alia instrumenta ex ære, videlicet cultri, tela, clavi in tumulis sepulcralibus & urnis, una cum ossibus & cinere demortuorum frequenter inveniri solent. Duos præterea delineatos exhibet Atlantica illius, quorum etiam Ericus Julius Biörnerus meminit,

minit, dicens alterum illius esse generis quod Sax, alterum illius, quod Scalmer vocatur, simulque affirmat eos esse pulcherrimos, & longi temporis artificio æruginē obductos. Lucretius Lib. 5. ita etiam loquitur. *Et prior æris erat quam ferri cognitus usus.*

Wesphalius tales etiam exhibet ex Museo Bircherodiano quos delineatos vide in Monumentis illius Cimbricis Tom. 2. De armis æneis ita loquitur Waræus in Ant. Hib. pag. 64. *Ad Hibernorum antiquorum arma quod attinet, eos armis æneis fuisse usos constat, sic Græcos olim sic Britan- nos armatos certum. Est mihi æs securis mi- litaris, rudi quidem sed admodum antiquo opere, jam pridem e loco uliginoso in agro Le- trimensi effossum.*

Aliam materiam gladiatorum memo- rat supra memoratus Rodius in omnibus similem metallo hodierno quod ad campa- nas usurpant fusores, putaque illud ex au- ro & alio metallo compositum, & in uno majorem in alio minorem auri copiam inveniri, nec ære plane carere, affirmat etiam illud valde fragile esse, ut facile frangi possit. Huic adstipulatur Major,

l. c. cap. 45. pag. 72. 73. dum dicit, gladios fere omnes in hoc puncto sibi similes esse, quod NB. non ex ferro, sed ex metallo, quodam composito facti sint eo-que tam pulcri & pretioso, ut colore suo rubicundo orichalcum hodiernum antecellat, & idcirco a spectatoribus imo ab aurifabris ipsis pro composito quodam metallo ex auro & ære habitum sit, vel etiam alia miranda materia. Ex hisce facile concludi posset, illud non longe diversum fuisse a metallo isto nobis per-familiari, quod lingua vernacula (*Tambak*) vocamus, nec veteres artis fusoriæ rudes fuisse, hinc patet dum compositionis hujus non ignari fuerint.

Observandum vero interdum totos gladios ex prædictis materiis conflatos, interdum vero capulos, & manubria, ex alia pretiosiori materia fabrefactos fuisse, ut testatur *Saxo* lib. 4. pag. 66. cum de *Frothone* dicit: *illum capulum auro præditum habuisse*, quod idem est, ac si dixisset, eum gladium habuisse cujus capulus, vel aureus vel auro obductus erat. In Regis *Olai Trygvesons* Historia describitur gladius, quem *Adalsteinus* Rex Angliæ misit
Haral-

Haraldo Pulcricomo Regi Norvagiæ, sequentibus verbis: Sendimadr gefc fyrer Harald Kung, og sagdi, at han ferdi ham Sverd, med gullegum Sioltum, og Medeltasle, og øll umgerdum var buin Silfre og Gulle, og sett a Getum Gimsteinum. ∴ Nuncius coram, Haraldo Rege iuit, dicens, se ei afferre gladium capulo & manubrio aureo, totaque vagina auro argentoque distincta, interpositis gemmis. Pretiosissimo sane gladio hæc competit descriptio, ne autem putes L. benevole talem gladium fuisse - - -

Raram avem in terris, nigroque simillimam cygno;

Ut Poeta canit, en tibi alium monstrabo, non minoris vel elegantia vel pretii, gladium puto Regis Haqvini ejusdem Adalsteini Alumni vocatum Overnbitur quem ita describit idem Autor Cap. 10. Adalsteinn Kung gaf Hakon Sverd tat, er Siolltin varo af Gulle og Medeltaslin en Brandurin to betre ∴ Adalsteinus Rex Haconi gladium dedit, cujus manubrium capulusque ex auro erat, laminaque melior auro. Occurrit in textu vox Bran-

Brandur a quo Verelius in Indice lingvæ Scytho Scand. deducit Italorum *brando* 3: *ensis* cujus vocabuli originem se latere ait *Ferrarius*, *Verelius* vero testatur multa alia Gothica eum latere. Cum *Sigurlomius* ut *Historia Hervoræ* memorat) *Dvergis* nomine *Dyren* & *Dvalen* imposuit, ut sibi gladium cuderent, hoc adjecit *Tarstulu Siollt af Guili, og suo Medal-
kastli, bua og umgiord og fetla af
Gulli* 3: *Capulus & manubrium erit ex auro ut & vagina cingulumque.*

Inauratos etiam quosdam fuisse, patet ex loco *Snorronis* pag. 300. *Versionis* Danicæ ubi Rex *Olavus* introducitur, verba faciens de *Sigvaldo* Poeta cum gladio suo inaurato *Guldhialtin* absente. De gladio *Olai Sancti* Regis *Norvagiæ* dicit idem Autor: *ad latus suum gestavit gladium suum perbonum Meyter, cujus manubrio aurum circumvolutum erat.* Gladium *Magni* Regis *Norvagiæ* ita describit idem: *Accinctus erat gladio suo bono, vocato Legbider* capulus ejus ex dente balænæ (NB. in textu occurrit vox *Rosmærtand*) & auro obductus. Notandum est vocabulum *Rosmærtand*, *Rosmær* autem & *Rostunge* unius

unius ejusdemque generis sunt animalia marina, Gudmundus Andreae dicit illud esse *belluam vel ursum marinum* Verelius autem propius ad rem, dum ita de *Rostunge* loquitur: *est (inquit.) phoca vel balæna quindecim ulnarum, in superiori mandibula binos habet dentes pretiosos, qui pro ebore, vel dentibus elephantinis venduntur.* Hinc etiam *Torfæus* dicit capulum elephantinum gladium hunc exornasse. Iconem hujus animalis nobis præbat *Musei Wormiani* pag. 289. ubi dicitur, *ex dentibus ejus varia confici, ut annulos contra spasmus, manubria gladiorum, framearum & cultrorum, quoniam pondere suo, ictus fortiores ut fiant, juvant.* *Olaus Magnus* in *Historiæ suæ* Cap. 26. lib. 2. pag. 89. dicit in Cathedrali Ecclesia Asloensi Regni Norvegiæ ensen insignem *Haqvini Regis Norvagiæ* suo tempore asservatum fuisse, cujus manubrium ex crystallo confectum erat. Capulum gladii ex electro factum in littore insulæ *Tu-noe* in *Jutlandia* inventum memorat *Rodius* pag. 284. loc. cit. imo *Solinus* Cap. 25. de *Hibernis* tradit, eos qui studebant cultui, dentibus marinantium belluarum insignisse ensium Capulos, & candicasse ad ebur-

eburneam claritatem. Et quidem sufficient
hæc de materia gladiatorum, transeamus
igitur ad

CAP. III.

DE

FORMA GLADIORUM.

Non eandem formam omnes habuere
gladii, quidam enim latiores alii lon-
giores alii breviores alii ancipitès, alii una
acie tantum præditi erant, & quis enu-
merare valet omnes formas gladiatorum
tam diversas, facile tamen referri possunt
ad prædictas species, in hoc capite præci-
pue memorandas.

Ad longitudinem probandam mire
facit locus Saxonis de gladio *Biarconis* pu-
gilis cujusdam, dum dicit eum *gladium*
habuisse inusitatæ longitudinis nomine Lövi.
De Slavis idem dicit lib. 8. eos *prælongis*
ensibus aerique coloris parmulis usos fuisse.
De gladio *Sigurdi* memorat *Vilkinga Saga*
pag. 248. quod longitudinem habuerit
septem spithamarum. Plutarchus in Ma-
rio de Cimbris dicit *Gladiis utebantur ma-
joribus*

joribus & gravibus. Sic etiam *Strabo* de Gallis dicit *Armatura congruens magnitudini, corporum gladius longus.* Sic *Diodorus Siculus* de Gallis & Germanis dicit *Spathas habent prælongas.* Sic *Tacitus* inter dona gentium finitimarum quibus gaudebant Germani *magna arma* recenset. Romani in bello gladio longo vocato *Hispanico* utebantur, (sunt qui putant eum ita dictum, quia ibi fabricaretur, vel quia ibi primo inventus erat) talem tempore pacis gestare prohibitum erat, signum autem erat iustitiæ, utpote Prætores jus populo dicentes talem coram se collocatum habuerunt. Equitum etiam Romanorum gladius longior erat Peditum, & quidem bono instituto, quia longior est distantia inter equites, antequam se invicem attingere possunt, ac inter pedites. Attamen affirmat *Dnus Rodius* omnes gladios veterum in hoc puncto convenire, quod mensuram duorum & dimidii pedis haud excefferint, & quoad magnitudinem æquales in omnibus fuissent gladiis peditum nostrorum, nec ullum facile reperiri tantum, quantum portant equites; ultimo hoc concludit scrupulo, num tantis usi fuerint.

Miror

Miror vero assertum hocce Rodii a tot prædictis sententiis diversum; imo huic repugnant tot quot dantur reliquæ antiquitatis, omnesque qui in Museis antiquariorum reperiuntur gladii. Exempli loco erit gladius, quem asservat Societas Regia Danica longitudinem plusquam duarum ulnarum excedens, etiam asservantur in curia Havniensi gladii idem refellentes, ut & innumeri alii. Hoc de gladiis longioribus, præter hos autem latiores quosdam habuere. *Isidorus* dicit *Spatham* ita dictam, quod *spatiosa* sit, id est lata & ampla. Gladius *Thorjolfi* militis *Haconis Adalsteini* vocatus est: *Sodabreed* 3: pedis latitudinem habens adeo ut a nomine illius ad latitudinem concludere possimus, de hoc vide *Snorronem*. Etiam *Loccenius* dicit. veteres dimicasse gladiis latioribus, & præterea genus hoc gladiatorum nomine *Sax* insignivisse, ut supra monstratum. Gladii autem vererum, quidam ad cœdendum, alii ad pungendum aptiores erant, ad primam classem referendi *Rudbechiani*, ad secundam *Bircherodiani*, illos in monomachiis usurpant, ubi alternatim ictus dividebant nec pro

promiscue, unus vero post alterum feriebat, sicut legibus monomachiae receptum erat. Usus vero horum in bello præcipue fuisse credibile est, quia ibi nullis impediabantur legibus, quo minus, sicuti placuit, ferirent, nilque intererat quomodo vulnerarentur hostes dummodo vulnerarentur, maxime tamen credibile est, veteres in prælium euntes, ambobus armatos fuisse generibus, ut, quomodo occasio postularet, iis uterentur, amissoque uno eorum, armis tamen non plane nudarentur, sic enim Romani tempore Vespasiani, gladium ad dextrum, mucronem ad lævum gestabant latus. Polybius de gladiis Gallorum ita loquitur lib. 2. *Gladii eorum ita fabricati, ut ad cædendum primum duntaxat ictum habeant, à quo statim & in longitudine & in latitudine instar strigilum incurvantur, ita ut, nisi militi tempus detur, quo gladium terræ innixum pede corrigat, prorsus inefficax secundus sit eorum ictus.* Ex hoc, & Plutarchi loco, ubi dicit, eos fuisse molles & in tenues laminas productos, patet, gladios majorum nostrorum illis longe meliores fuisse, ambabus enim manibus, summo adhibito lacerto-

C

rum

rum robore, eos vibrabant, summo adversariorum detrimento, ut ipse Stachaterus dicit de se ipso

- - - namque agmine prorsus in illo
*Aut gladium fregit manus, aut obstantia
 fudit*

Hæc gravitas ferientis erat.

nullum tamen in historiis occurrit exemplum, eos tali ictu incurvatos, imo idem demonstrat, lex ista, ut qui alium in duello superaret, tauri caput a corpore uno ictu discinderet, alias licitum esset cognatis victi cum victore dimicare, quod examen sæpius inter alios Egillum Scallagrymum sustinuisse legimus in Eigla.

Ancipites etiam fuere gladii Veterum, imo supra memoratus Rhodius pag. 278. dubitat, num gladios una tantum acie munitos gestaverint, affirmans se talem nunquam invenisse, simulque dicit omnes gladios veterum ancipites fuisse. Hoc etiam quodammodo probat locutio ista de optimis bellatoribus sæpe occurrens, *San git hart frem og hug paa begge Siider: 3: Acriter processit, ad ambo*

ambo feriens latera, quomodo vero hoc fieri potuisset, nisi gladius ita formatus fuisset, ut ubicunque circumfereretur, acie scinderet, & ad hoc talis anceps requirebatur gladius, quem Danice vocamus eet **Tveegget Sverd**. Præterea de Celtiberis dicit Diodorus; *Gladios gestant ancipites, ex ferro exquisito fabricatos*. Sic Agathias dicit *Francos ancipitibus securibus præcipue rem gerere* de iis ita loquitur Procopius lib. 2. Hist. Goth. ex Ed. Grotii: *Vis tota (sc. Francorum) in pedite, cui non hasta, non arcus, sed ensis, clypeus & securis, crasso illa & ancipiti ferro, Capulo ut gladiatorum brevi vide heic congruentiam cum gladiis.*

Gladios vero tales non hodie vel heri inventos, patet ex variis locis Scripturæ, tales memorantibus, ut inter alia Jud. 3. vers 16. *Ehud sibi gladium paravit ancipitem, &c.*, & Apost. Paulus gladium ancipitem etiam memorat, cui verbum Dei assimilat.

Alii etiam gladii ad mucronem sensim latitudinem amiserunt, alii vero, eandem ad mucronem fere habuere latitudinem, ubi una vice linea transversa acuebantur

hiqve in uno modo latere acuti, de quibus tamen dubitat supra memoratus Rodius pag. 279. Talem vero fuisse gladium Vagnhofti partes Hadingi propugnantis puto, de quo dicit Saxo: *Cujus (sc. Wagnhofti) aduncum Asmundus gladium contemplatus, hoc in vocem carmine clamabundus erupit.*

Quid gladio pugnas incurvo?

Ensiculus fato tibi fiet &c.

Asmundi summum pro hoc gladio^o timorem indicat vox *clamabundus*, aptiores enim erant cæteris ad cœdendum propter gravitatem ictum adjuvantem, deinde eos breviores cæteris fuisse probat verbum *ensiculus*, cur enim diminutive eum appellasset si justam habuisset longitudinem, & non ensem vel gladium dixisset. De gladio Vilhialmi Siods Cap. 5. memorat historia ejus, eum lupum coronam ante pedes agitantem representasse puto autem figuram hanc gladio incusam fuisse, non potuit enim gladius ita fabricatus usum possessori præbere.

Hoc jam de parte inferiore gladii dictum sit, jam de superiori parte, vel de manu-

manubrio illucque pertinentibus pauca loquamur, Rhodius differentiam eorum ita describit pag. 278.: *Quidam ligno vel ferro isto transverso muniti, quidam non, quidam tutulum quadratum manubriumque ligneum habent, alii rotundum, alii aciem manubriumque ex una massa conflatum, alii vero, prout hodie mos est, aciem manubrio capuloque immissam clavibusque firmatam habent.* Primo dicit quosdam bacillo illo transverso, vulgo *Parcer Stang* vocato munitos fuisse. Idem confirmat relatio Christiani Detlev Rodii pag. 252. adducta, ubi dicit se observasse, quosdam tali bacillo munitos invenisse, quales adhuc in armamentariis Heroum passim deprehenduntur, quod etiam apparet satis clare ex gladiis qui in Curia Havniensi asservantur, hoc tamen probe observandum, in quibusdam majorem in aliis minorem hanc fuisse partem. Imagines gladiatorum capulo quadrato, ut & tutulo quodam in parte infima ornatorum vid. ibid. pag. 257. & 265. Pag, vero 275. observat idem, globulum infimum semper similem esse isto, qui in parte suprema gladii locum obtinet, excepta magnitudine, cum

iste semper ut hic, si enim iste formam habeat quadratam hic etiam, si rotundam, hic etiam rotundus, & sic in cœteris. De gladio Biornonis Blaatandi cœruleo memorat *Torsteins Saga* eum imaginem dentis duarum ulnarum longitudinem habentis retulisse, eundemque possessori nomen hoc conciliaſſe. De gladiis vero una tantum parte acutis, affirmat Waræus in *Ant. Hib. pag. 65.*, *tales ingentes & prælongos valde in usu fuisse apud Hibernos, quo non cœsim sed punctim pugnabant.*

Exemplum illorum, qui more hodierno compositi, ipse, vidi, in gladio quodam apud Esrom Cœnobium effosso qui clare monstravit, manubrium ligneum se habuisse, cum adhuc frustula ligni ferro adhærerent, imo capulum ferreum habuit idem gladius postea amissum, unde patet, manubrium capulumque non semper ex una materia factos, ut in hoc videmus. Gladius autem, cujus manubrium una cum gladio ipso fustum erat ex uno frusto, memoratur in relatione quadam apud Rodium in *Antiqvit. Rem. pag. 253.* in tumulo quodam prope Lütshorn

horn inventus. Ibidem gladius describitur prope Elmshorn inventus, cujus manubrium ex ligno quodam nigro confectum erat, æneisque ornatum rotundis globulis.

Gladio ipso interdum varia ad ornamentum insculpta erant quod videmus in gladio altero Rudbechii, alii plane deglabrati, absque incisuris & ornamentis. Nec inscriptionibus plane caruere gladii veterum, de clypeis equeidem res est in aprico, eos hisce gesta vel scriptura vel pictura demandasse, quod satis clare demonstrat scutum Amlethi apud Saxonem lib. 4. pag. 56. cujus verba plane digna sunt legi & evolvi. Morem etiam hunc aliis nec ignotum fuisse, patet ex verbis Virgilii Æneidum lib. 8.

- - - - *Clypei non enarrabile textum,*
Illic res Italas Romanorumque triumphos
Haud Vatum ignarus, venturique inscius
ævi
Fecerat ignipotens - - - -

De gladiis vero testatur! inscriptio
ensis Rogeri Regis Siciliae sequens:

*Apulus & Calaber, Siculus mihi servit
& Afer.*

De qua inscriptione videantur Snorro pag.
404. Ramus in Norvegia ant. pag. 65. &
Torfæus in historia Norv. Tom. 3. pag.
452. Arma etiam runis contra in canta-
tiones adversariorum muniebant, quod
patet ex sermone Angantyri ad filiam
suam carissimam Hervoram, in historia
ejusdem Hervoræ ita occurrente.

Grosnum Geiri

Med Gotta malum

o. (secundum Versionem Verelii)

Spiuta

Ritad med Runar

Hasta

in qua exaratae Runæ.

Ubi tamen observandum vocem
hanc Geir, & hastam & gladium deno-
tare ut alibi monstratum.

CAP.

CAP. IV.

DE

VAGINA, CINGULO
UT ET MORE PORTAN-
DI GLADIOS.

Vaginam veteres vocarunt *Bal*, & *Slidr* unde verbum *Slhyddra Slid- dra* 3: in vaginam mitto, ut & *Ungiord*, quod alias cingulum, a quo gladius dependet denotare solet, occurrit vero priori sensu in *Olav Tryg. Saga* ubi de gladio, quem *Adalsteinus Rex Angliæ* misit *Haraldo Pulcricomo*, ita dicitur, eum habuisse *Gullegum Siolltum*, og *Medakafli*, og *Øll Ungerdum var buin Gulli og Silfri* &c. ubi primo manubrium capulusque memorantur, postea vero occurrit dicta vox non alio sensu capienda, similiter in delineatione gladii *Tirfingi* supra allata, quam nobis exhibet *Hervoræ Historia*. Contra *Gudmundus Andreæ* in lexico suo dicit, vocem *ungiord* vaginam ensis cum cinctorio denotare amboque sub hac voce comprehendi.

Vaginas Veteres habuisse ad tegendos gladios contra pluviam & injuriam aeris satis clare monstrant hæc adducta, compertum enim habemus, ferrum cum humidum evadit, nitore amisso, rubiginem consumentem contrahere, cum vero nil veteribus magis curæ fuit, quam arma splendidissima sibi comparare eaque conservare, in aprico est, eos enses tegumento hocce minime privasse. Cœterum hoc idem probat descriptio Gladii Scofungi, ubi expresse de vagina ejus memoratur. Ut & locus Saxonis de Haldani pugna cum Grimone lib. 7. pag. 124. ita sonans: *Ut pugnae locum accessit prior enses distringit. Quem ad hostilem sciens obriguisset conspectum, humi dejecit alioque Vagina summo Grimmonem appetit.*

Apud Rodium in Antiq. Rem. pag. 253. memorantur etiam gladii quidam in vaginis ligneis suis reperti, imo observationem hanc adjungit, non modo gladium ipsum, verum etiam manubrium tali lignea tectum fuisse vagina, quod sane notatu dignum. Supra memoratus Major etiam loc. cit. pag. 62., reliquias vagi-

vaginæ lignæ se reperisse in tumulo quodam testatur, temporis longitudine plane consumtas, & ita multa afferri possent, vaginis eos gladios suos texisse, probantia, quæ, brevitati studens, recitare supersedeo.

Quæstio autem moveri posset, num omnes gladii vaginis tecti fuerint, vel isti modo, quos quotidie gestarunt, quique pulcherrime fabricati erant? Dubium quidem suboriri posset ex verbis Saxonis lib.6. ubi de Starchatero dicit. *Ferrum quippe, ne præstigiatori conspicuum foret, tenui admodum pelle contexit neque Wisinno aut præstigii virtus aut virium magnitudo, quo minus Starchatero cederet, auxilio fuit.* Factum hoc ut gladium a magia adversarii præservaret, ne sc. intuitu illum hebetaret magico, de quo plura in sequentibus locuturi simus, varios enim habuere modos incantationes tales inanes reddendi, quorum hic unus videtur. Sin vero vagina tectum fuerit ferrum, ut cum Saxone loquar, cur illud tenui pelle contegere necesse erat. Equidem aliquid certi in tam obsura luce proferre impossibile est; si autem conjectura

ctura vallet, ex adducto Saxonis loco facile adducar, ut credam, eos gladios istos, absque quibus (ut Tacitus loquitur) nil nisi publicæ neque privatæ rei agebant, solummodo vaginis obteguisse, eos vero, quos in monomachiis usurparunt, quique ceteros magnitudine superarunt, absque tegumento gestasse, nulli vero hanc sententiam ut infallibilem obtrudo, sentiat enim quisque ut sibi placet. Materia vaginarum ordinaria, quænam fuit, ex jam allatis, facile patet, sc. lignum, quod demonstrant reliquæ ligni apud enses in tumulis inventæ, Gladios vero ad superbiam usque splendidos vaginis aureis argenteisque tectos fuisse, imo vaginam gladii Haraldo missi gemmis exornatam dicitur. Hoc vero de vaginis gladiatorum, ad cingulum jam properemus.

Cingulum *Ungiorð* vocari supra memoravimus, latini illud balthum nominarunt de quo Isidorus in Etymologico *Balthus dicitur, non solum quo cingimur, sed etiam a quo arma dependent.* Quod vocabulum cum nostro *Belte* valde congruit. De Gallis & Germanis ita loquitur Diodorus Siculus lib. 5. *Spathas habent e catenis*

nis ferreis aut æneis ad dextrum latus dependentes, unde patet eos loco cinguli catenis ferreis æneisque, de quibus plura in sequentibus, ufos. Sidonius Apollinaris vero de cultu Gothico ita loquitur Carm. 2.

*- - - Bullis hostilibus asper
Applicat a læva surgentem hiltbeus ensem.*

Ad testimonia vero domestica si recurramus, primo occurrit Edda in qua loquitur de baltho Thori, qui ei robur & vires contulit, cum eo accingeretur, in Myth. 19.: *Annar er Meigengiorder-nar, og er hann spenner theim umm sig, tha ver honum Meigenhalsu.* 3. Secundus est balthus fortitudinis, quo cum cingitur, duplici perfunditur robore. De cingulo victoriæ, quo Hotherum virgines Deales donarunt, dicit Saxo lib. 3. *Eadem nymphæ accurati nitoris cingulum, potentemque victoriæ Zonam, clementi benignitate, ei largitæ sunt.* De Arone memorat Asmundi & Egilli Saga, Cap. 4. quod baltho argenteo cinctus fuerit. *Silfer belte* vocatur in textu ipso. De Hordero memorat Hialmt. & Olv. Sag. pag. 70., quod cingulum argenteum, cujus extremitates aureæ erant,

erant, habuerit, unde concludebat Hialmt. eum filium Regis cujusdam esse, non servum. De cingulo illo argenteo, quod Eivindo Skaldaspiller dederunt Islandi vid. Heims Kringla pag. 189. Tom. I. Imo Olavum Trygvini vendidit Clercus pro vest gott og slagning 3: Tunica bona & cingulo vid. ibid. pag. 197.

Observandum vero, eos gladios suos ab humeris suspendisse, quod etiam affirmat Rodius pag. 263. illud exinde probans, quia in plurimis dicit se invenisse gladiis, duos globulos unum in suprema parte gladii vel manubrii, alterum vero in parte infima gladii, isto, excepta magnitudine, in omnibus similem, nec aliud usurpasse ad portandos gladios, quam lorum coriaceum, per annulum transmissum ex quo gladius pendeat. hocque lorum ab humeris dependisse, qualem annulum se cuilibet curioso monstrare posse testatur. Pag. 284. talem describit annulum quod magnitudine æqualis sit armillæ, ex metallo confectus, ansa quadam, per quod lorum trajicerent, munitus, curvatura quadam in medio sui præditus, ne portatores gladiatorum incommodo afficeret.

Nec

Nec falli hac in re Rodium demonstrant exempla exterorum eodem modo gladios portantium. Sic Homerus dicit de Ulyffe β

Circum humerum gladium acutum suspendit.

Sic Virgilius de Ænea lib. 9.

Ensem collo suspendit eburno.

& ibid.

Humero simul exuit ensen.

Sic Sidonius Apollinaris Epistola 20. lib. 4. de Gothis dicit. *Penduli ex humero gladii, baltheis supercurrentibus strinxerant clausa bullatis latera rhenonibus.* Imo nomen armorum hinc derivat Festus dum dicit. *Antiqui humeros cum brachiis armos vocabant, unde arma ab his, dependentia sunt vocata.*

Etiam si vero, ut jam monstratum, mos erat gladios ab humeris dependentes portare, tamen credibile est majores nostros plus baltheos in usu habuisse, cum eorum mentio toties injicitur, hosque pretiosissimos fuisse, ut patet ex baltheo Aronis de quo dicitur, quod fuerit, argenteum, num vero ex filis argenreis textum fuerit

fuerit, non facile patet, libentius credo illum bullis argenteis, ut Sidonius loquitur, exornatum fuisse, de quibus bullis Clüverius ita loquitur in Germaniæ ant. pag. 295. *Veteres Germani ferreis modo bullis primo fuere ornati, postquam vero in alias transiere terras, æneas, imo argenteas & aureas sibi elegere, ad exornandos baltheos, bullas, hi nobilioribus tantum contingere, plebs vero baltheos habuit ex nudo corio absque ullo ornatu.* Forsitan baltheos hosce ferreis exornatos bullis, de quibus loquitur Cluverius, pro catenis ferreis sumserit Diodorus Siculus, dum de Gal-
lis & Germanis dicit *Spathas habent prælongas, è catenis ferreis aut æneis ad dextrum latus dependentes.* Quantum incommodi enim illis fecisset, si gladios gravissimos tali catena portassent. Cæterum de Cingulo aureis bullis ornato etiam loquitur Virgilius *Æneid. lib. 9.* quod Romulo donaverat Cædicus quidam, quas bullas per clavos commentatores ad hunc Virgilii locum explicant. Hosce balteos argento distinctos militi tantum gregario vel manipulari portare, apud Romanos licitum fuisse, testatur Alexand. ab Alexand.
dierum

dierum genialium pag. 107. b. Apud Macedones vero mandatum erat ut miles, qui hostem non occidisset, non militari cingulo, sed capistro cingeretur vid. ibid. pag. 33. Monstravi in præcedentibus, gladios suos ab humeris portasse, num vero majores nostri ad dextrum latus portaverint, non facile est definire utpote nullum in historiis nostris hac de re occurrit argumentum. Exteros quidem hunc secutos fuisse morem, ex variis patet scriptorum locis. Sic enim Polybius de Romanis. *Simul cum scuto gladium habent, quem ad latus dextrum gestant.* Sic Diodorus l. c. de Gallis & Germanis dicit eos spathas habuisse prælongas ad dextrum latus dependentes. Ut & Strabo lib. 4. *Armatura iis pro magnitudine corporum, gladius longus ad dextrum dependens latus.* De Francis dicit Agathias lib. 2. *Ensis a Femore, a sinistro latere clypeus dependet.* Sicuti duo opposita inter se hæc ponit, ut concludi possit eos gladium a dextro gestasse latere, sentiat autem quilibet, quid lubet. Sic in Columna Trajani, quam Raphael Fabrettus, P. S. Bartholi & Antonini publicarunt omnes fere qui representantur,

D

tur,

tur, gladium ad dextrum portant latus. Mira quidem primo intuitu hæc videtur consuetudo, observandum vero eos non solum gladio sed & pugione armatos fuisse, quod patet ex armatura Romanorum, qui tempore Vespasiani gladium ad lævum, pugionem ad dextrum gestabant femur.

Nec hanc armaturam majoribus nostris ignotam plane fuisse, demonstrat Asmund. & Egill. Historia a Salano publicata, pag. 14., ubi de Egillo dicitur, quod gladium ipsum dextræ allegaverit, illum vero, quem sinistra gestavit, abiecerit, ad quem locum ita commentatur memoratus Salanus. *Præter insignem gladium istum, quem brachio annexum habuit Egillus, alium sc. minorem sinistra gessisse hic legitur, quem in hostis imminentis viscera adigere potuit. Hi enses nostris Darter & Sandsæxer, Latinis pugiones vel gladioli nuncupabantur. Num vero ad dextrum vel sinistrum latus gladium gestaverit, non memoratur, quare verbis doctis. Cluverii in Germ. Ant. pag. 294., non propriis, hocce caput finire lubet: Verba sunt, Colligere licet, antiquissimis*
tem-

temporibus omnes Celtas, tam Germanos, quam Gallos atque Hispanos Britannosque, a dextro gestasse latere gladios, postea vero ad sinistrum transtulisse. Quamobrem etiam in imaginibus, quas libro dicto inseruit, videmus plurimos gladios ad dextrum, perpaucos vero ad sinistrum habere latus.

CAP. V.

DE

PRÆROGATIVIS ET EXCELLENTIA QVORUN- DAM GLADIORUM PRÆ ALIIS.

Variis modis quidam alios superabant quidam duritie, quidam acie, quidam denique occulta quadam illis insita proprietate de quibus præcellentis nobis in hoc capite sermo erit.

Certum est, fabros veterum eodem modo ferrum indurasse, quo hodie fit, legitur enim in Vilk. Sag. Dvergum, qui gladium Mimungum cudebat, per novem regiones aquam ad eum induran-

dum utilem quæsiuisse, num vero ex hoc concludi juste possit, chalybis usum veteres latuisse, non facile definiri potest. Insigni vero duritie præditum fuisse gladium Regis Wermundi Screp, ex verbis Saxonis patet pag. 64. de Uffone: *Sed gladium, quo tuto uti posset, summa cura conscisci iussit* (sc. Uffo) *Oblatis compluribus Uffo manu capulum stringens, frustratim singulos agitando comminuit, nec erat quicquam ex iis tanti rigoris gladius, quem non ad primæ concussionis motum, crebra partium fractione dissolveret*, postea vero affirmat, gladium memoratum agitationem Uffonis sustinuisse, nec, etiamsi valde rubiginosus erat, duritiei aliquid perdidisse, imo talem etiam haberet iste, qui tot gladios optimos solis magnibus quassavit, cum minime credendum sit Patrem Uffoni vilissimos obtulisse, sed tales quales Athletæ & Berserki tunc temporis usurpare solebant. Quod pluris est, non pauca occurrunt exempla illorum, qui lapides æque ac lignum secarent, qualis erat gladius Regis Haqvini Adalsteini alumni, quem ei donaverat dictus Adalsteinus, de quo dicitur, eo lapidem molarem usque
ad

ad foramen dissecuisse Haqvinum, unde nomen *Qvernbitur* accepit, minime igitur mirandum, quosdam eo stoliditatis processisse, ut eum a cœlo delapsum fabularentur. Sic etiam de gladio *Tirfingo* in *Herv. Sag.* dicitur. *Da hoggur Svafurlami sverdinu til Dvergen, og sal egteinana i Steininum.* :: Tunc *Svafurlamius* *Pygmæum* gladio petiit, acies vero in lapidem cecidit. *Ibid.* Cap. 5. dicitur de gladio *Auruaroddi*. *San haffdi og suo gott Sverd, sem suo var starpt, at tad beit jafnt briniu sem klæde.* Tam bonum tamque acutum habuit gladium, loricas æque ac pannum penetrantem. Sic in *Eddæ Mythol.* 72. de *Regino* dicitur eum gladio *Gram* incudem uno ictu dissecasse. In *Cantilenis* giganteis memoratur, gladium *Birtingum* fissuram in petra tres ulnas longam fecisse. De hisce vero allegatis cum *Verelio* in notis ad *Hervoram* dicam. Si hoc verum *NB.* periit hodie ars talia fabricandi, non tamen in totum negari potest tales fuisse gladios, contra tot antiquitatum clara testimonia; *Quia non omnia impossibilia sunt, quæ nobis incredibilia videntur.* Locum ex

Kormacs Saga de natura Gladii Scofnungi affert Cel. Bartholinus in Antiquit. Dan. pag. 574. quem heic adscribere non pigebit, Verba sunt. *Forte tibi singularis videbitur ejus tractatio, ei sacculus quidam additus est, quem violare cave, superiorem. Capuli partem solis radii non attingant, nudare noli, nisi ad cædem sis paratus. Si vero ad locum duelli veneris, ab aliis secede, tum stringe ac extende ensen, Et in illum spira, tum ex capulo vermiculus quidam prorepet, declina capulum ut in eum facilius regredia-
tur. Kormakus, accepto gladio, domum ad matrem rediens, Ei gladium ostendit, stringereque voluit, evaginare vero non potuit, Dalla (Mater) ait, consilia data nimis spernis cognate, Kormakus tunc capulum pedibus supposuit, sacculumque abrupit, Scofnungus tunc mugitum edidit, non tamen evaginare potuit, cum postea Kormakus cum Bello pugnaret, in terra considebat, gladioque quem supra vestes portaverat, se discinxit, a solis radiis capulum attingi parvi faciens, Cum autem stringere vellet, non potuit priusquam capulum calcaret, tunc vermiculus prodiit, Kormacus vero rite gladium non tractavit, unde fortuna gladium deseruit,*
Scof-

Scofnungus vero mugitum edens evaginabatur. Mira sane qualitas, ut & possessori fatalis, dum leges præscriptas non observaret, quia ut cum Barth. loquar, eum vibranti Theodoro Hredæ Eidus dixit, gladii ea est natura, ut eo omnino aliquid cædendum sit quando strictus fuerit.

Tirfingi qualitas hæc erat, ut absque cæde hominis evaginari non posset, quod etiam Dvergi Svafurlamio prædixerunt, cum ei illum tradidere & ut tria facinora eo perpetrarentur, quod etiam impletum esse monstrat Torm. Torf. Hist. Norv. Tom. 2. pag. 419. sq. 427. 428. Cum hoc enim Hervora servum Regis trucidavit, eodem Heidrekus fratrem Angantylum interfecit & Herlaugum Regis Rollaugi filium, hancque causam hujus cædis affert, enn suo nattura fylgir Tirfingi, at hand skall stodva med varina mands blodu o. quia hæc Tirfingum sequitur natura ut calido sanguine virili sedetur. De eodem gladio loquitur ita Heidrecs Saga: Sigurlami het fungur, han reed fyrer Gardarnke &c. Thesse Kr hasti eignar Sverd af dvergom er Tirfingur het, og alra Sverde var bitrar,

og hvert som han var brugdit, tha lyser af,
 suossem af Solar Geisla, aldren matte han
 suo hafa berar ad eige giorde Mansbane,
 oc med vormu blode skilde han lidren
 jafnan, en eigi var qvickt, hverken Men
 nie Qvicktind, ad lifa mætta til annars
 Dags, ef sær seck af ham, hvert sem var
 meira eda minna, aldren hafde han brug-
 dis i Hauge, edar Stadar numit fyr en
 han kwam i Jord, og sa Mader, en han
 bar i Drostu munde Sigr fa ef honum var
 veiget, thetta Sverd er frægt i allum foru
 Soaum. 3: Sigurlamius vocabatur Rex,
 Ruffiæ is imperavit &c. Rex hic gladi-
 um possidebat a Dvergis factum, Tirfin-
 gum nomine, omnium gladiatorum maxime
 acutus erat, & qvalibet vice, cum eo
 utebatur, ex eo ficut radii solares luce-
 bant, non evacuari potuit absqve cæde
 hominis, & cum sangvine calido debuit
 vaginæ immitti, neqve ullum vivens,
 five homo five animal ab eo faucia-
 tum ad sequentem vivere potuit diem,
 five magnum five parvum, nunquam
 usurpatus fuerat in monomachia, neqve
 steterat, anteqvam in terram veniret, &
 vir qui eum portavit in bello semper victo-
 riam

riam accepit, cum eo cæderet, de hoc gladio in omnibus memoratur historiis. Proprietas erat gladii Hognii, *Dainsleif*, a Nannis fabrefacti (de quo vide Eddæ Mythologiam 67.) ut, vulnera eo inflicta, nullam admitterent medelam.

De gladio *Snarvendil* ita loquitur *Hialmters Saga* pag. 30. *Vargeisam* interrogavit *Hialmterus*, *Æru eingin Mlog a brandinum seiger han, ey min seiger hun en tho mun ecþ nu aleggja, that forste Dig sem thu vilt vega, staltu that hvorgi fa hrært, en i annat sin stalthett ecþi bita, gangi thier nu alt til figurs.* 3: *Dixit ille (sc. Hialmterus) an nulla conditio gladio adest, non adhuc respondit illa (sc. Vargeisa) sed jam duas imponam, prima vice qua in duellum venis non evaginabitur, secunda vice non secabit, cæterum semper victoriosus eris.*

Postea, cum *Hialmterus* *Hordus* solum reliquerat, *Hialmt.* domum dissecare voluit, gladio vero nil efficere potuit, ob legem ei impositam.

De eodem gladio ita cecinit eadem *Vargeisa*, cum osculo eum emit *Hialmt.* uti memoratur *ibid.* pag. 29.

Sel ek thier Snarvandil
 Sigir mun hanum filgia
 Jofur hin storradi
 Um thina alder Dage.

∴

*Vendo tibi Snarvandilum
 Victoria eum sequitur
 Potens filius Regis
 Omnibus tuis diebus.*

Quorundam gladiatorum proprietas hæc perhibetur, ut evaginati sicut flamma & ignis fulgerent. Sic enim in Eddæ Mythologia 50. hæc sunt verba: Um qvølded er drecta var fared, liet Odin bera Sverd ind i Høllena, og voro suo biørt ad thar off lyste, og var ey fast lios annad medan vid Dryctu var seted. ∴ *Vespera, potantibus convivis, Odinus in cæmeterium gladios afferri jussit, adeo rutilos & lucentes, ut nulla alia lumina inter potandum adhiberentur.*

Ita etiam de gladio Tirfingo memorat Hervarar Saga Cap. 7. & Heidreks Saga er lyste af um Høllina, sem solar geislar ∴ *lucebat in cæmeterio sicut radii solares.*
 Num

Num vero hoc proprie capiendum valde dubito, quomodo vero intelligi debeat, nobis monstrat Saxo, dum dicit gladios Haldani vocatos fuisse Liufingi & Hvitin-
gi ☉: lucentes, splendentes, scintillan-
tes, &c. NB. *ob collimati acuminis nitorem,*
imo etiam cum hodie de re admodum gla-
bra & polita loquimur, dicimus *Det skinn-
ner, Det er saa klart som en Lue. ☉:*
Sicuti flamma lucet.

Proprium erat gladiis a Nannis v. Pyg-
mæis fabrefactis ut ab omni incantatione
liberi essent, nec arte magica hebetari
possent ut Verelius affirmat in notis ad
Herv. Sagam pag. 45. Hosce prædictos
Pygmæos artis fabrilis peritissimos duxe-
re, quod confirmant verba Hognii & He-
dini Historiæ, a Bartholino adducta, *Viri
quidam in Asgardia erant, quorum unus Al-
frigus nomine erat, secundus Dvalinus, ter-
tius Berlingus, quartus Grerus, hi non pro-
cul ab Habitaculo Regis Odini vixerunt,
hi tanta arte fabрили pollebant, ut omnia fa-
bricare possent.* Hinc etiam factum ut
Hervora gladium Tirfingum *Dverg-
smidr, ☉:* opus Nannorum vocaret, ut
testa-

testatur Hist. illius, Svafurlamius enim (nomen proprium Viro) cum quodam die venationi indulgeret, a via aberrans, montem a dextra tenebat, cumque ibi duos Pygmæos stantes aspexit, eos interficere voluit, illi vero gladium hunc Tirsingum fabricando vitam redimerunt, vid. Hervoræ Cap. 2dum.

Vilkina Saga memorat gladium Nagelringur, & alium nomine Gisa Sax a Dvergo Alprik factum, ut & gladium Mimung a Dvergo Velint. In Egilli & Asmundi Hist. pag. 47. memoratur Pygmæus gladium tam artificose faciens, ut Egillus qui manu carebat, tamen eo uti posset, quia gladium ita formavit, ut manubrium defineret in collum, quod sua amplitudine cubitum complectabatur & fibula quadam mordebat. Plura de eodem gladio legi possunt pag. 9. ibid.

Inde illud factum, quod Verelius in notis ad Herv. Sagam memorat, non inusitatum fuisse veteribus, pro certo auri pondere, filios suos Dvergis enutriendos & educandos tradere. Fabri alias in magno honore erant, gentibus septentrionalibus, nec mirum gentes arma tanti æsti-

æstimantes, opifices eorum summo in honore habuisse, imo etiam inter exercitia & artes, quas quilibet juvenis strenuus, imo Reges sibi laudi duxerunt; ars fabricandi locum obtinebat. Haraldus Haardraade de se ipso ita canit:

I throttir kan ek atta
 Xgs fet ek Lid ad smida
 Ferr er ek hvast a hessiti
 Hefit sund numit stundum
 Strida kan ek a Skidum
 Styt ek oc ræf sva a nyttir
 Cho lætr gerd i gordum
 Goll vid mer Skolla.

o:

*Exercitia novi octo
 Strenue dimicare audeo
 Artem fabrilem calleo
 Equo viriliter insidere valed
 Natave aliquando consuevi
 In soleis ligneis currere possum
 Faculo & remigo utiliter
 Attamen superba Russica
 Virgo me spernit.*

Rogn-

Rognvaldus Comes Orcadenſis inter novem exercitia quæ calluit etiam hoc recenſet

Tid er mer boð, oc ſmider

∴

Asſuetus ſum libro & arti fabrili.

de hiſce vero exercitiis amplius differere huius non eſt loci, quapropter benevolum L. ad Rudbechium relego de hac re diſceptantem in Atlant. Tom. I. pag. 556. ſq. ad fabros vere redeamus.

Reginum quendam, qui gladium vocatum Gram ex fragmentis gladii Sigurdi fabricavit, memorat Eddæ Myth. 72. ubi vocatur *Faber Regis*. Accedit huic, quod veteres cum Fabris instrumenta fabrilia ſepeliverint, quod probat locus ex Hiſt. Egilli Scallagrymi Cap. 38. **Tha liet Æigill giøra Haug, og var thar lagdur i Skallagrymur, oa Hestur Hans, og med ham Dogn Hans og Smida tøl ∴** Tunc Egillus tumulum elevandum curavit, inque eo ponebatur Scallagrymus, cum equo armis & iſtrumentis fabrilibus ejus. Denique materiam hanc de Fabris, verbis concludam Celeb. Othonis Sperlingii in

in Epistola quadam ad Rodium, quæ ordine prima est: *Quæ de clavis ferreis in Urnis subinde inventis, & alii Viri docti monuerunt & Tu quoque memoras, in iis accedo sententiæ Doct. Majoris, fabros significari ibi sepultos, quorum dignitas quondam non erat inter nostros exigua, sive fabri ferrarii forent, sive navicularii.*

Quoniam jam vero in hocce capite prærogativas tum gladiatorum, tum fabrorum monstravimus, indicare oportet quomodo veteres lapidi lydio gladios admove, & examini subjecere. Gladium nuper factum in fluvio celerrime labente, vel posuerunt vel tenebant, ita ut erectus staret, acie erga lapsum fluvii versa, facto hoc, fasciculum lanæ flumini immisere, quod & ventus & impetus aquarum in aciem ferret, si gladius hoc secaret, bonus æstimatus est. Hoc probat Eddæ Mytholog. 72. ubi de gladio supra memorato, quem Reginus cuderat hæc legi possunt verba, *Og siidan bræ Sigurdur thui i rennande Batn, oc thof thad i sundur ullarlagð er a ræf eggena fyrer Straumen, og er ecfi Sverd funded betra.*
 3: *Et postea Sigurdus eum aquæ imposi-*
tum,

tum, floccum lanæ, quem fluctuum rabies aciei intulerat confestim dissecuisse expertus est, nec illo quisquam gladius præstantior inventus erat.

Eodem modo gladium Mimungum bonum esse demonstravit, qui eum cudebat, Dvergus Velint, prima vice fasciculum lanæ secavit, tum eum lima in minutissimas redegit partes, & ex hisce frustulis alium fabricavit, qui fasciculum duplo majus dissecavit, tertia vice hunc confregit, & ex hoc confrecto quendam cudit, fasciculum triplo majus primo secantem, ut perhibet Vilkinga Saga pag. 52.

Sane in hoc sicut in multis aliis acumen ingenii veterum sole clarius videmus, annon enim hodie, si novaculæ bonitatem & acumen explorare volumus, capillum capitis in aciem illius flatu oris ferimus, si hunc secat, annon examen sustinuit, & bonus habetur, sed manum de tabula.

CAP. VI.

DE

MAGIA CIRCA GLA-
DIOS VERSANTE.

Magiæ variæ erant genera, quibus veteres operam navabant, cujusque passim occurrunt exempla, Princeps hujus abstrusæ scientiæ merito vocari debet summus ille Septentrionalium Deaster Odinus. Nos vero in hoc capite solummodo magiam, quæ circa arma versabatur, pertractabimus, relictis cæteris magiæ generibus.

Commode autem hæc in tres dispesci potest classes, vel enim acies gladiatorum magia hebetarunt, vel corpus magia ita induravit, ut ictus gladii vel acutissimi nil in illud valerent, vel 3tio armaturam, ut loricas, galeas & alia arma defensiva, ferro impenetrabilia acquirere, de quibus singulis nobis sermo erit.

Primi generis clarum habemus exemplum in Ethica Odini vocata Havamaal himgamle, ubi Odinus ita sermonem faciens introducit. **Thad fanek 3 efft mier vor-**
E dur

durthorff mykell, (Sapts) vid myna
 Heiptmogu, Eggjar ef deiffa min-
 na Andstola byta them Dopr nie
 vielar. 3: *Illud tertium novi, si mihi opus
 fuerit compescere hostes meos, Acies hebeto
 adversariorum meorum, adeo ut nec valeant
 arma nec doli eorum.* Sturlonida vocata
 Heims Kringla Cap. 6. pag. 7. ita de Odi-
 no loquitur **Othint funde giora at,
 Dopr theitra bito eigir helldur enn
 Vendir** 3: *Odinus efficere potuit, ut ar-
 ma eorum (sc: hostium) virgis non essent
 acutiores.* Latinus interpres **Dopr** vertit
 per gladios, cum tamen denotat genera-
 liter omnia arma, ex. gr. hastas gladios
 secures &c.

Hildigerus, Gunnari filius, Alveri
 pugil apud Sax. Lib. 7. celebratur, quod
hebetandi carminibus ferrum peritus esset.
 Dicit hic Carminibus, ut monstret quo-
 nam medio ad hoc perficiendum usi
 sint, hoc vero absque dubio genus runa-
 rum, quod quodam modo innuere vide-
 tur locus adductus ex Havamaal. Re-
 medium contra hoc habuere, si gladium
 non conspiceret adversarius, adeoque illum
 tenui pelle vel alio tegumento occulta-
 runt

runt, sic enim de Starchatero loquitur Saxo Lib. 6. pag. 105. *Ferrum* (dicit) *ne præstigiatori conspicuum foret, tenui admodum pelle contexit, neque Visinno aut præstigii virtus aut virium magnitudo, quo minus Starchatero cederet, auxilio fuit.* Eodem fere loqvendi genere pugnam Haldanicum Grimone describit idem Autor Lib. 7. pag. 124. *Ut pugnae locum accessit, prior enssem distringit. Quem ad hostilem sciens obriguisset conspectum, humi dejecit, alioque vagina submoto Grimmonem appetit.*

Remedium contra hoc etiam fuisse certum genus Runarum vocatum *Sigruner*, ☉: vi vocis, Runæ victoriales, puto, quas capulo vel retinaculo ensis, vel chirothecis vel lituo bellico incideret, qui sapiens astutus & callidus evadere optaret nomine *Tyr* bis ingeminato, ut ex Glossario Islandico refert Stephanius in not. ad lib. 3. Saxonis.

Gladios vero a Nannis factos, ut supra memoratum, prærogativa hac præditos habuere, ut incantatio adversarii ne minimum in hos valeret.

Secundum genus Magiæ in obduratione corporis magica constitit,

contra omnes ferri ictus. Factum hoc
vel asperfione aqvæ ut in Havamaal
hin gamle Strophæ 21 dicitur.

That kan eð hit trettanda
Æfft thegnum ungunn
Derpa skal eg Datne æ
Munnat her falla
Thott er hana i folt koma,
Snygrat sa halur
fyrer Siorum.

Alio modo verba hæc refert ex mem-
brana Regia, Quam ei communicavit B.
Arnas Magnæus, Otto Sperlingius in li-
bro de Baptism. Ethn. pag. 206.

That kan eð hit trettanda
Æfft eð skal thegeu ungan
Derpa Datni a
Munath hann falla
Thott hann i folt komi
Snigra sa Salt fyr Siorum.

o: ex versione ejusdem Sperlingii

Hoc decimo tertio calleo

Si puerum tenerum

Aqua aspergere debeo

Non cadet ille,

Licet in densam aciem implicetur

Haud succumbet vir iste gladio.

Ad

Ad hæc verba ita commentatur prædictus Sperling. l. c. *Rede satis thegenungan* Stephanus Olai vertisse videtur puerum tenerum, tam quod non nisi infantibus aqua superfunderetur sollemnis in septentrione toto, quam quod nimis juvenes ad bella aut prælia ineunda nondum essent idonei ideoque Halar Poeta addidit, quod qui pueri ab isto baptizati erant, viri facti, si in hostes etiam confertos incidissent, non acie gladii tamen opprimi possent. Hanc enim vim aquis & manui aspergentis inesse credebant, ut puel- lum natum tota vita ab omnibus periculis tu- tum præstaret quod passim occurrit in septen- trionalium scriptis. De Haraldo Hildetan- no loquitur Saxo lib. 7. pag. 138. ita Tan- tam Othini, cujus oraculo editus videbatur, indulgentiam expertus fuerat, ut integra- tis ejus habitus ferro quassari non posset. Quo evenit, ut vulnifica alius tela, ad læsio- nem ei infligendum inhabilia redderentur. & postea. Directa in eum spicula, ac si re- tusi acuminis essent, nocuo cassabantur effectu. Doctissimus Brynjolphus Svenonis in con- jectaneis suis ad Saxonem ita fatur. In- cantationibus, & parentum nutricumque de- votionibus solebat illa ætas novelli partus cor-

pora contra omnigenas plagas & ictus solidare & indurare, maxime contra ferrum & ignes. Ita **Tomvikinga Saga** pugiles duos ferro invictos describit, **Hagvardum Sogvanda** & **Aslacum Holmscallum**, & horum alterum a **Thorlevo Sunna** Islando clava lignea comminutum narrat, Sic etenim atrox illos clavis, ut pistillo conterere necesse fuit. De **Berserkis** ita loquitur **Snorro** in **Inglinga Saga** Cap. 6. & **Hans** (sc. **Odini**) men foru **Bryniolauser** og voro galner suo sem hundar edur vargar, bito i stioldo sina, voro sterfir sem birnir edur gritungar, their drapo manfoltit, en hvortæn eldur nie jarn orti a tha. **Thad er Falludur Berserks gangur.** **Odini** milites lorice expertes, crudelium instar canum luporumque in bellum ruebant, ursos & uros robore æquabant, clypeos mordebant, viros necabant, & neque igne neque ferro lædi poterant, hoc vocatum est **Berserks gangur.**

Sic in **Eddæ Mythologia** 43. legitur quod **Freja** juramentum sumserit ab igne, aqua, ferro aliisque rebus, ne **Baldero** nocerent, ibidem dicitur, alios eum gladius

diis absque ulla noxa feriisse, Frigga etiam dicit, quod neque arma nec ulla ligna damnum ei inferre possent. Fiebat etiam hæc magia carminibus magicis, vel palpatione manuum, ut videtur apud Thormodum Thorfæum in Hist. Norv. Tom. 3. pag. 168. ubi legitur de muliere quadam, nomine Grima quæ palpatione manuum corpus servi sui ferro impenetrabile reddidit. Ibidem Tom. I. pag. 214. legitur de Grimo quodam, quem in superabilem reddidit gemma, galeæ illius inclusa, & sic plura.

Tertium genus erant loricae, galeæ aliæque tegumenta corporis, ita magia obdurata ut ictus gladiatorum etiam præstantissimorum retundarent.

Sic in Eddæ Mythol. 78. legitur Gudrunam filios suos loricis galeisque tam validis instruxisse ut singulos eluderent ensium ictus. Sic in Egilli & Asmundi Historia pag. 60. **Berthildur hafði giort eina Skirtu, sem ecke festi vopna &c.** *Berkhilda indusium fecerat, nullis armis penetrabile* de hoc vero indusio ita loquitur Salanus in notis. Vix hodierna ætas ejusmodi tunicas ferro impervias ignorat,

norat, quas adeo in terris nostris celebra-
verat vetustas. Num vero in hoc non
erraverit Salanus, valde dubito, quia,
tempus nostrum plane ignorat & vilipen-
det talos magicas illusiones, tamen non ne-
gari potest Diabolum durante gentilismo,
potestatem maiorem habuisse ac nunc post
introducendum Christianismum hoc vero
huius non est loci. Quidam etiam magia,
eodem referente pag. 117. effecerunt ne
ipsi vel tota eorum progences alio quam
uno tolli possent gladio unde gladium ini-
mici interdum inspiciebat alter.

De incantatis tunicis Thorero ita lo-
quitur Snorro, in Olav Helges Saga.
*Sann liet thar giöra sier tolf Hrein
bialba, med suo mikil fiölkingo at
eingi vopn beit ethur festi a, og
sythur miklu a bringa brinio.* 3: *Heic
sc. In Finlandia duodecim tunicas ex pellibus
rangiferorum sibi confici curaverat (Thore-
rus) magicis artibus ita comparatas, ut gla-
diorum ictibus resistere possent, loriceis etiam
fortiores & postea Cap. 240. oc beit edfi
Evertit Kongas, thar er Hrein bialbin
var fyrir.* Gladius Regis non secavit ubi
lorica pellicea erat.

CAP.

CAP. VII.

QVANTI GLADIOS ÆSTIMAUERINT VETERES.

Mira eqvidem videtur inscriptio hujus capitis, rem vero penitus inspicienti, clarum evadat, dignissimam hanc esse, ut ventiletur, materiam, cum gladios suos, ut ita dicam, Divino affecerint honore, ante vero quam longius progredior primo monstrabo, non solos majores nostros gladios suos tantū æstimasse, sed hoc commune cum aliis habuisse gentibus. De Scythis dicit Herodotus Lib. 4. *Martem ipsis Deum fuisse, cujus simulacrum colebatur ut ferreus Acinacis, qui singulis vetustus erat sub congerie sarmentorum, statutus, cui annuas hostias offerebant cum aliorum pecorum, tum equorum, & plus huic acinaci quam coeteris Diis: Idem testantur Mela & Solinus. De his dicit Alexander ab Alex. in Dieb. Genial. pag. m. 382. b. Scythæ illi in hospitales, qui in intimas solitudines acti sunt super sarmentorum fascibus, vetustissimo collato acinaci velut Martis simulacro, annuis hostiis litabant. Eodem loco dicit: Multos comperi persuasum habere,*

Martem pervigilem Deum esse, & præsentissimum numen, quare Neuri qui juxta Borystenem sunt enses pro Martis simulacro adorabant. Neuros hos dicit Carolus Stephanus in Lexico Geograph. esse populum in Scythia Europæa, Stephano esse populum Sarmatiæ.

Amnianus Marcellinus dicit lib. 31. cap. 2. *Gladius barbarico ritu humi figitur nudus, eumque ut Martem regionum quas circumcircant præsidem verecundius colunt. Et sic omnes fere Populi Scythicæ originis gladios suos summo affecerunt honore, quid igitur mirum si Majores nostri gladios ita æstimabant, ut si nullos haberent hæredes, vel tales, quos indignos habuerunt, ut tales possiderent gladios, illos tunc ex invidia in terram defoderent, uti legimus de Rege Wermundo apud Saxonem, lib. 4. pag. 64. ubi loquitur de Rege prædicto, qui gladium Screp in terram defoderat per summam alienæ commoditatis invidiam. Si vero filios habuere, iis jure hæreditario gladii competeabant, utpote qui proximi jure erant ad possessionem rerum carissimarum Parentum defunctorum: id quod affirmat Torfæus*
in

in Hist. Norv. Tom. 2. pag. 324. ubi de gladio Thegne loquitur.

Idem affirmat Olaus Magnus in Hist. Gent. Sept. pag. 221. cum ita fatur. *Qui* (de gladiis loquitur) *hæreditario jure & munere tanquam supellex argento locupletior, inestimabili desiderio affectabantur, dantur & possidentur.* Saxo de Haldano etiam pag. 135. dicit. *Avitos a matre gladios recepit*, quasi vellet dicere, familiæ ejus gladios hosce semper familiares fuisse, & non dicit patrios, sed avitos, ad indicandum eos per multos gradus hæreditate ei contigisse. Sic in Hialmt. & Olvers Saga dicitur Hlodoveum gladium Snarvendil post mortem patris accepisse. In vita nunquam gladios a se dimittebant sed vigilantes eos portarunt, dormientes vero eos ad lectum suspendebant ut affirmat Hialmt. & Olv. Saga. *Sverd hieð yfir Sæng Totumsins, buit alt med Gulli. Sun mælti, eðert Sverd bitur a han nema tetta. Hialmter gat nat under Klotit a thiocran that thegur ur flidrun.* ∴ Gladius pendebat super lectum gigantis, omnimode ornatus auro, Dixit (sc. Scinhusa) gladius nullus ex-
cepto

cepto hoc eum secat. Hialmterus vix capulum attigit, & statim e vagina protractus est. Imo armatos dormivisse testatur Rolvs & Goltrifs Saga pag. 152 & 237. Sat luculentum nobis exemplum amoris hujus præbet Hervoræ Hist. ubi Heidrekus ita loqvutus introducitur. *Modur mier gaf mier Tirfing, er mier tifir betri enn mikid riki tot eg stildi um fiosa o: Mater mea mihi dedit Tirfingum, hic mihi magis placet quam magnum regnum, si optio mihi esset.* Hervora cum accepisset gladium ita canit.

**Betur þikiumst nu
Budlunger hasa
En ef Norreyge
Made aldre**

o. *Lætior jam sum, tu Regibus par, quam si totum regnum Norvagicum acceperim.*

Pretium gladiatorum inde etiam elucet, quod cum Rex donum cuidam sibi carissimo offerre vellet, gladium ei vel annulum obtulit, sic apud Snorronem narratur pag. 699. Tom. I. Olaum St. armarium suum ingressum, ubi **Dyr-
gri-**

gripur pretiosa Regis asservabantur, ibique permultos gladios auro fulgidos repositos fuisse, Sigvaldumque Poetam de gladiis cecinisse, Regemque ei loco præmii gladium auro multo per totum manubrium contectum dedisse, nec donum hoc invidia cæterorum caruit, ut insequentibus ibidem videri potest.

Plura vero huc pertinentia in capite sequenti, ubi de usu gladiatorum, occurrunt, hoc solum monendum, majores nostros Gentilismo adhuc addictos, tantam Diis præbuisse venerationem, ut armatos delubra illorum ingredi, nefas ducerent quidam, ut rem Majestati Divinæ plane indignam, quod inter alia videri potest apud Torfæum in Hist. Norv. Tom. 2. p. 113. ubi de Deorum sincerrimo cultore Ingimundo hoc narratur,

CAP. VIII.

DE VARIO USU GLADI- DIORUM.

Usus gladiatorum tam varii & tam multi, ut omnes enumerare fere sit impossibile

possibile, præcipuos tantummodo memorabo, inter quos primarius erat in pugnis publicis, ubi gladiis plurima edidere fortitudinis specimina. In Monomachiis vero his solis utebantur, ut vero hoc magis pateat, materiam hanc paucis attingam. Erat hæc iis temporibus valde in usu, adeo ut quævis lis per eam discerneretur. Lex Frothonis 3tii Regis Daniæ hoc clare monstrat ut refert Saxo pag. 86. *Dequalibet (inquit) controversia ferri decerni iussit, speciosius, viribus quam verbis confligendum existimans.* Imo tanto erat in pretio ut Reges sæpissime invicem pro toto exercitu confligerent, exempla nobis præbent, Uffo filius Vermundi, cum filio Regis Saxoniae domicans, Atisilus Rex Sveciæ & Frovinus ut Saxo dicit lib. 4. *Accidit ipsos agminis duces, ita inter se ferro concurrere, ut rem duelli more prosequerentur, & præter publicam belli sortem privati conflictus specie decertarent.* Regem cum plebejo homine congregi ignominiosum habuere, ut Biorno dicit, cum Avo Fridlevum ad duellum deposceret. Duos unum impetere, legibus Monomachiæ prohibitum erat ut Saxo probat pag.

pag. 62. *Duos cum uno decernere, ut iniquum, ita & probrosum apud veteres credebatur, & postea cum narrat Vigonem fratri auxilium præstitisse, ita loquitur. Quo facto plus opprobrii quam laudis contraxit, quod in iuvando fratre, statutas duelli leges solvisset, unde ignominia magna ex hoc facto in Danos redundavit, donec Uffo eandem dederet, cum duos secum solo congregientes trucidaret. Athletæ tamen fortissimi soepe multos simul provocarunt, ut Starchaterus novem, Uffo duos, Haldanus Sivaldum cum septem ejus Filiis & sic plures. Dimicantes, gyrum circa se constituebant vel faxis, vel stipitibus, quo excedere illicitum erat. lex Frothonis de hoc ita erat. Quod si alter dimicantium relato pede prænotati orbis gyrum excederet, perinde ac victus causæ detrimentum reciperet. Vid idem in Eigla cap. 43. A quo sanguis primo fluebat, is victus habebatur etiam si ad mortem non vulneratus.*

Formulas provocandi proprias habebant, dixerunt enim, eum, qui ad statutum haud compareret tempus, esse *Hvorr Mans Niding*. Vox hæc *Niding* significat hominem pessimum & foedifragum,

gum, a voce **Mid** ortum quod denotat
diras & imprecationem mali, hinc **Mi-**
dingssverf, opus ignominiosum, hinc
Midstong hasta vel baculus magicus & in
contumeliam alicujus positus, qualem
Egillus Scallagrimus in contumeliam **Erici**
Blodøxe Regis Norvegiæ posuit, ut re-
fert **Eigla**, vel hujus Egilli Historia. Ta-
lem **Miding** cane pejus & angve detesta-
bantur veteres, eumque ut hominem in
republica perniciosissimum reputabant.
Monomachia hæc soepe in aperto fiebat
campo vid. Sax. p. m. III. lib. 4. soepe in
insula quadam parva, ut liberi essent di-
micantes a concursu & impedimento Po-
puli ibid. pag. 65. interdum in mari vel
stagno congelato p. m. 77. Provocatus
primum feriebat, nec inordinate ictus di-
videbant, sed unus post alterum vid.
Salan. in not. ad Eg. & Asm. Hist. p.
m. 117. Qui victor evasit, Tauri cujus-
dam cervicem vel frangeret, ut mos erat
in Islandia, vid. **Eiglæ** Cap. 44. vel Ca-
put a corpore uno ictu discinderet, cæ-
terum pugnantes, antequam congre-
bantur soepe pactum iniere, ut victor
victi corpus humo mandaret, quod etiam
in

n hoc ut in aliis tenacissime observarunt
veteres , vide de hoc Saxonem pag. 48.
ubi tale pactum legimus inter Collerum
fuisse & Horvendillum. Unum tantum, ad
hanc pertinens materiam, adhuc memora-
bo , sc. id quod Salanus loc. cit. pag. 117.
dicit, male nempe Ol. Petri in Chronic. p.
m. 24. cum Saxone, antiquitatem ejus (sc. Mo-
nomachiae) ad Frothonem Fridgode Daniae Re-
gem, circa Christi tempora viventem, referre,
cum nostrae historiae legesque hujus ritus longe
antiquissimi & familiarissimi meminerint.
Quare rationi congruum est, ut hanc antiqua-
tam jurgiorum tollendorum & obscurarum
litium sedendarum consuetudinem (Solm-
gangulag) Frothoni primo sive Saturno al-
terum mundi millenarium æquanti tri-
buamus.

Facile autem quilibet videt , Sala-
num hoc ex placitis Rudbeckii hausisse ,
statuentis Frothonem hunc I non fuisse
Regem Daniae sed Saturnum , Tom. 3.
Atlanticae pag. 369. cum vero hic satis
nervose a Cl. Bartholino refutatus sit in
Ant. Dan. lib. 2. C. 5. nolo his amplius
immorari , ne factum facere videar, hoc
solum moneam, Saxonem non dicere Fro-

thonem autorem fuisse Monanachiaë, sed quamlibet controversiam ferro dirimendam statuisse, adeo ut Monomachiam in usu fuisse ante tempora Frothonis non plane negaverim, sed Frotho leges certa pro ea stabilienda edidit, eamque confirmavit. Qvi vero plura de Monomachia desiderat, adeat Wormii Monum. Dan. p. m. 69. Arngrim. Jonæ. Crym. p. 100. Bartholin. de Holgero Dano p. 148. Andream Stenchelstrupium & alios, digressionem vero hanc mihi benevolus condonabit lector, utpote quæ maxime huc pertineat.

Cum capulum gladii alterius quis apprehendebat, vasallus illius fiebat, ut Olavs Saga Cap. 8. his testatur verbis. Sendimadurinn snere Siolltum sverd sins at Kong, og mælti, her er Sverd tat, er Adalsteinn Kongur mælte, at tu skylda vidtaka, Kungur tok um Medalkaflan, og tegar mælt tessa Madur. Nu tokst tu sua vid sum Kungur vor vildi, stalt tu nu vera tegn hans, tviat tu tokst vid Sverde hans at Siolltum o: Nuntius capulum gladii Regi obvertit, dicens, hic est gladius,

dius, quem, ut acciperes, voluit Rex Adalsteinus. Rex manubrium apprehendit, tunc ita nuntius fatur. Nunc gladium ut Rex voluit cepisti, subditus illius nunc eris, quia capulum apprehendisti. Factum autem hocce alio, eoque æque ingenioso, remuneravit Haqvinus ut ibidem legi potest. Gladium, dum alveum exoneraret alter, qui tenebat etiam subditus illius fiebat vide Hist. Hrolfi Krage pag. 75. a Torfæo editæ.

Cum Regem eligebant veteres, per arma tacta id factum passim legimus, sic cum novo Regi jurarunt, eodem modo factum est, similis fuit consuetudo Romanorum, arrecto enim ense vel nudo gladio jurarunt milites ut Poeta loquitur. *Hæc gladio jurata fides*: quod fugæ & formidinis causa abire & signa deserere nollent quodque ex ordine nollent discedere, nisi teli sumendi, aut petendi feriendive hostis, vel civis servandi causa, & quod nihil ex parta præda in alios, quam patriæ usus erogare vellent. Juramentum etiam præstare tenebantur milites septentrionales antequam bellum inirent, uti de Qvadis testatur Ammianus Martellinus Lib.

17. C. 12. *Eductis dicit (mucronibus) quos pro numinibus colunt, juravere se perman-
suros in fide.*

Quando quis Jarl vel Comes a Rege creabatur, Rex gladium ei alligabat uti dicit Snorro Lib. 3. Cap. 8. de Rollaugo **Tha tot Haraldur Kongur Sverd og festi han Stiold a Hals Sonum, og gerdi han Jarl sin, og leiddi han i Sasati** ∴ Tum Rex Haraldus gladium a latere illius, & clypeum a collo suspendit, eumque Jarl suum creavit, & in locum summum duxit. Unde absque dubio mos, ille originem duxit Regum nostro-
rum, ut cum Equites crearent, eos gladio suo ferirent.

In Hist. Gottrici legitur Rolvonem mucrone mensæ infixō & nudato capite, Thorbergæ felicitatem vovisse. In Olavs Helges Saga dicitur Parietes ensibus & aliis armis bellicis ornatos fuisse. In sacris etiam usus gladiatorum, utpote quibus victimas maxime humanas mactabant, id quod testatur Strabo l. 7. ubi de foeminis Cimbrorum sacris ita loquitur. *Eæ per castra captivis occurrebant strictis gladiis, conversosque ad craterem æneum ducebant,*
ambo-

amphoras viginti capientem. Habebant autem pulpitem, quo consenso, super craterem sacerdotum una, singulis in sublime elevatis guttur incidebat. Sic etiam cum hominem in victimam Odino obtulerunt Maiores nostri, gladio pectus transfigebant, hac adhibita offerendi formula Jam te Odino do. Nec mirum eos gladios ad sacra Odini peragenda usurpasse, cum ipse sit bellorum & armorum Deus. Tacitus in libro de Germania, C. 18. talem memorat ritum, quod sponsus sponsæ gladium daret, eam in matrimonium ducens: Intersunt, inquit, parentes & propinqui ac munera probant, munera non ad delicias muliebres quæsitæ, nec quibus nova nupta comatur, sed boves & frenatum equum, & scutum cum framea GLADIOQUE in hæc munera uxor accipitur atque invicem ipsa armorum aliquid viro affert. Vides heic morem veterum Germanorum, vides studium militiæ bellique in omnibus actionibus, imo etiam in matrimonio armorum non obliviscebantur, adeo ut hoc etiam quodammodo fidem Taciti contra Rodium stabilire possit.

Causam autem, cur talem sponsæ dotem attulerit sponsus in Cap. 18. monstrat idem Autor dicens. *Ne se mulier extra virtutum cogitationes extraque bellorum casus putet, ipsis incipientis matrimonii auspiciis admonetur, venire se laborum periculorumque sociam, idem in pace, idem in prælio passuram ausuramque, hoc juncti boves, hoc data arma denuntiant, sic vivendum sic pereundum.* Gladiis tactis inimicos suos diris devovebant veteres cujus exemplum videri potest apud Torfæum Hist. Norv. Tom. 3. p. 561. Foedus pangentes etiam arma & vestimenta invicem commutabant, qui mos etiam post Christianam introductam religionem vigebat, cujus exemplum habemus in Canuto Daniæ & Edmundo Angliæ Rege.

Victoriam sub specie formosæ virginis colebant, hancque sibi autumabant propitiam fieri, si aerem ter gladio ferirent, hujus favorem sibi maxime optabant veteres, quorum tota vita perpetuum erat bellum. Usus gladiatorum temporibus postremis mihi ex Mss. quodam Cosmi Bornemanni indicavit Vir Doctissimus Ja-

Jacobus Langebech, cujus in bonas litteras merita cuivis satis nota. Verba Mss. adscribere licet. Anno 1585. d. 19 April blev Jörgen Bentzön Byefoged, og annammede Sverdet paa Kiøbenhavns Byeting.

NB. Sverdets Levering haver været meget brugelig i gamle Dage ved Byefogedernes Indsættelse saasom Anno 1606. den 16. Junii blev Anders Michelsen Sverdet leveret af Slots - Herren Belsb. Laurits Ebbesen udi Borgemeister og Raads Nærværelse, ligesaa 1615. den 17 Julii, Laurits Mickelsön og 1620 den 1 Mai Laurits Hansön o: A. 1585. d. 19 April Georgius Bentzonii præfectus urbis factus est, gladiumque accepit in curia Havniensi. NB. Traditio gladii olim valde in usu erat, cum Præfecti urbis crearentur, ut Ao. 1606. die 16 Junii gladium Andreæ Michaelis tradidit Præfectus arcis Ill. Laurentius Ebbonis præsentibus Consule & Senatu, ita etiam 1615. d. 17 Jul. Laurentio Michaelis ut & 1620. d. 1 Mai Laurentio Johannis. Traditio hæc gladii eum in finem fiebat, ut probe reminiscerentur, se justitiam

tiam protecturos, gladiumque se in vindictam malorum portare. Diximus in superioribus veteres gladios suos secum sepelivisse, locus autem hic requirit, ut pauca de usu hoc gladiatorum differam. Legem Frothonis de hac sepultura supra adduxi, variaque exempla. Quidam in sepulcris suis gladium manu tenebant, ut videtur in Rege Relvone Krage, qui manui insertum habuit gladium Scofnungum, de quo plura in superioribus, ut & Biarcone qui etiam post mortem gladium tam valide tenuit, ut Sceggo omnibus adhibitis viribus eum minime divellere posset.

Alius erat modus, gladium ad Caput demortui ponere, uti etiam Sacrae litterae hunc morem aliis non inusitatum fuisse satis clare indicant, ut Ezechielis C. 32, 27. *Qui descenderunt ad infernum cum armis bellicis, suis & posuerunt gladios suos sub capitibus suis.* Idem etiam apud maiores nostros in usu erat, quod plurimis probari posset exemplis. Morem ad latus demortui gladium alligandi, clare monstrat Messenius in Tumbis Sveonicis Cap. 2. ubi haec est inscriptio sepulcralis. *Domitor violentorum, ac defensor oppressorum, cicatri-*

*tricibus & senectute plenus, GLADIO AC-
CINCTUS hic situs sum Ingulphus. Et quid
mirum, cum ætate illa quæ vocabatur
Hangold ☿: ætas collium, cum tota ar-
matura & plenarie armati in collibus po-
nerentur, adeo ut gladium clypeum &
totam armaturam secum habuerint, eo-
demque modo vestiti fuerint, quo bellum
inibant.*

*Gladios interdum sub humeris de-
mortui collocabant ut patet ex verbis An-
gantyri in Hervoræ Hist.*

*Ligger mier under Herdum
Hialmars bani
Allur er han utan
Ældi Sveippin.*

☿:

*Sub humeris meis jacet
Occisor Hialmari (Tirfingus)
Ignitus est
Igne rutilans.*

*Etiam post introductam Christianam Re-
ligionem gladios una cum Dominis suis
F 5 humo*

humo mandatos fuisse probe monstrat Eruditissimus Bartholinus in Ant. Dan. p. 578 sq. quæ heic repetere nimis longum foret. Videmus etiam hodie morem hunc apud nos vigere, gladii enim vel ad sepulcrum suspenduntur, vel super sarcophagum collocantur, ad indicandum, demortuum hominem fuisse, qui gladio & armis gloriam quæfiverit. Cum vero jam monstratum sit, gladios secum sepe-
luisse veteres, ut rem pretiosissimam, quod patet ex verbis Hervoræ C. 5. **Aller vorn their brædur Heigdir með vopnum sínum thar i einni 3:** *Omnes hi fratres, ibi in insula cum armis suis sepe-*
liebantur, & nemo hoc contra tot antiquitatis clara testimonia negare potest, paucis attingendum, num arma & gladii qui in collibus inveniuntur vera fuerint arma viventium, an vero simulacra tantum armorum quæ dum in vivis erant gestaverant?

Eorum, qui posterius statuerunt, argumenta & opiniones primo monstrabo, antequam ad cætera pergo. Magnus ille Sperlingius sententiam hanc de gladiis fovebat, ea nimirum simulacra fuisse ar-
 mo-

morum, qui exemplo suo cæteros Anti-
 quarios Holsatos (Majorem puto & Ro-
 dium aliosque) eo adduxit, ut coeco impe-
 tu sententiæ illius victas darent manus.
 Videamus ergo quid statuerit Sperlingius.
 Primarium argumentum sumsit Sperl.
 exinde quod fusa essent hæc arma & non
 cusa, ut ex Epist. ejus ad Rodium patet
 apud eundem Rod. l.c.p.266. quodque hæc
 arma nullum præstare potuissent usum,
 confiteor eqvidem, valde probabile hoc
 videri, num vero omnia quæ pro fufis
 habuerunt isti viri Doct. ita revera fue-
 rint, probatione indiget, præsertim cum
 ne unicum exemplum afferri potest ex
 antiquitatibus, ubi verbum *stobe* de gladiis
 dicitur, sed semper *smiede* 3: & cudere &
 malleo fabricare, cum vero hanc artem
 tam bene callebant, ut etiam tam affabre
 eos poliverint, & malleo contuderint ut
 ferrum quasi fustum videretur, hoc forsi-
 tan Viros istos decepit, ut arma pro fu-
 sis, quæ tamen cusa erant habuerint, dein-
 de artem fusoriam tunc temporis tam co-
 gnitam fuisse, probandum primo erit, ad
 alterum vero quod attinet, quod nullum
 usum præstare possent tales gladii, sed fa-
 cile

cile confrangi possent, hoc quidem verum est de gladiis istis qui tanto temporis intervallo humi humore est inde fluente rubigine debilitati sunt, valet, sed, cum primum fabricati erant, credo eos non tam debiles fuisse, ut dicit supra memoratus Rodius, ut ad minimam resistenciam confringerentur.

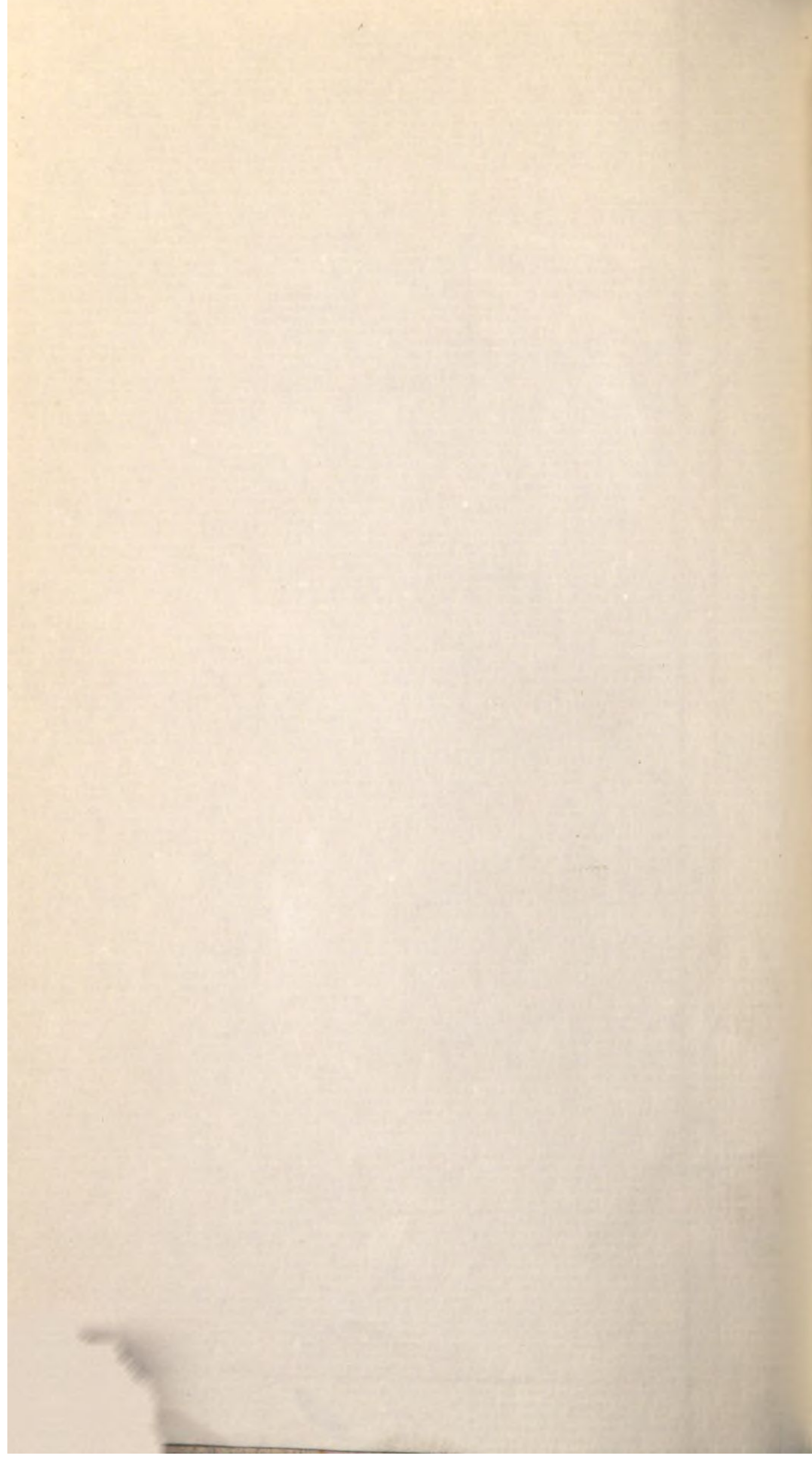
Alterum argumentum sumunt ex magnitudine armorum, dicentes, majores nostros nil gladiis tam parvis efficere potuisse, sed armaturam eorum qui accurate observat, facile deprehendat eos duobus soepe instructos fuisse gladiis uti probat Hist. Eg. & Asm. C. 2. his verbis *Ejill Kastar nu sverdinu, sem har hvardi i vinsten hendi. Et postea vander honum nu beg hondinn sem sverdit er vid fast* 3: *Egillus gladium quod sinistra tenuit manu, abiecit, (Et postea) seque defendit manu, cui alligatus erat gladius*, Potuerunt ergo parvi isti gladii magno intervire usui, cum tam propinqui qui essent hosti, ut magnos vibrare non possent, videmus Romanos eodem modo armatos fuisse.

Cæterum pro qualibet sententia valida afferri possunt exempla, cumque viri Docti de hoc disputaverint, minime vires meas tanti facio, ut me hanc litem componere posse, confidam, non quidem rejicienda est sententia Hermanni apud Rod. l. c. p. 269. gladios nempe hos parvos simulacra fuisse larium vel penatium, cum Scythæ gladium pro Deo colebant, adeoque etiam majores nostri forsitan cultum hunc ab his hauserint, cum vidimus quanto, imo pene divino honore gladios suos coluerint, ut etiam usum gladiatorum post mortem in Valhalla sperarent, ubi credebant heroes se bello invicem delectaturos, ut ex Edda & Sax. liquet, hæcque forsitan causa fuit cur eos secum sepelirent, adeo ut bellum fuerit vita tota, & etiam mors illorum omnium rerum.

FINIS.

1857

Buchbinderei
Hans Hohbauer

Rothe, Tyge Jesper,

De gladiis Veterum imprimis Danorum Schediasma

Hauniae 1752

Ant. 346

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10254579-8

VD18 15088286-002